

2002-66, 2003-83, 2004-164, 2005-317, 2006-663, 2007-1011,...

Ey Türk Gençliği!!! Nereye doğru gidiyorsun?

Yük Sel En İSTANBUL | Ferruh Dinçkal

Bir kıtayı değiştiren on yıl. | Raul Zibechi

Bilimsel efsaneler

Neyzen Tefrik

**Tren
biletleriyle
sanat
Luc Grateau**

Sümer'de askerlik ve krallık | Muazzez İlmiye ÇİĞ

Hayat Yeşil - İnanç Gri | Mustafa Alagöz

Diktatör | Gündoğdu Gencer

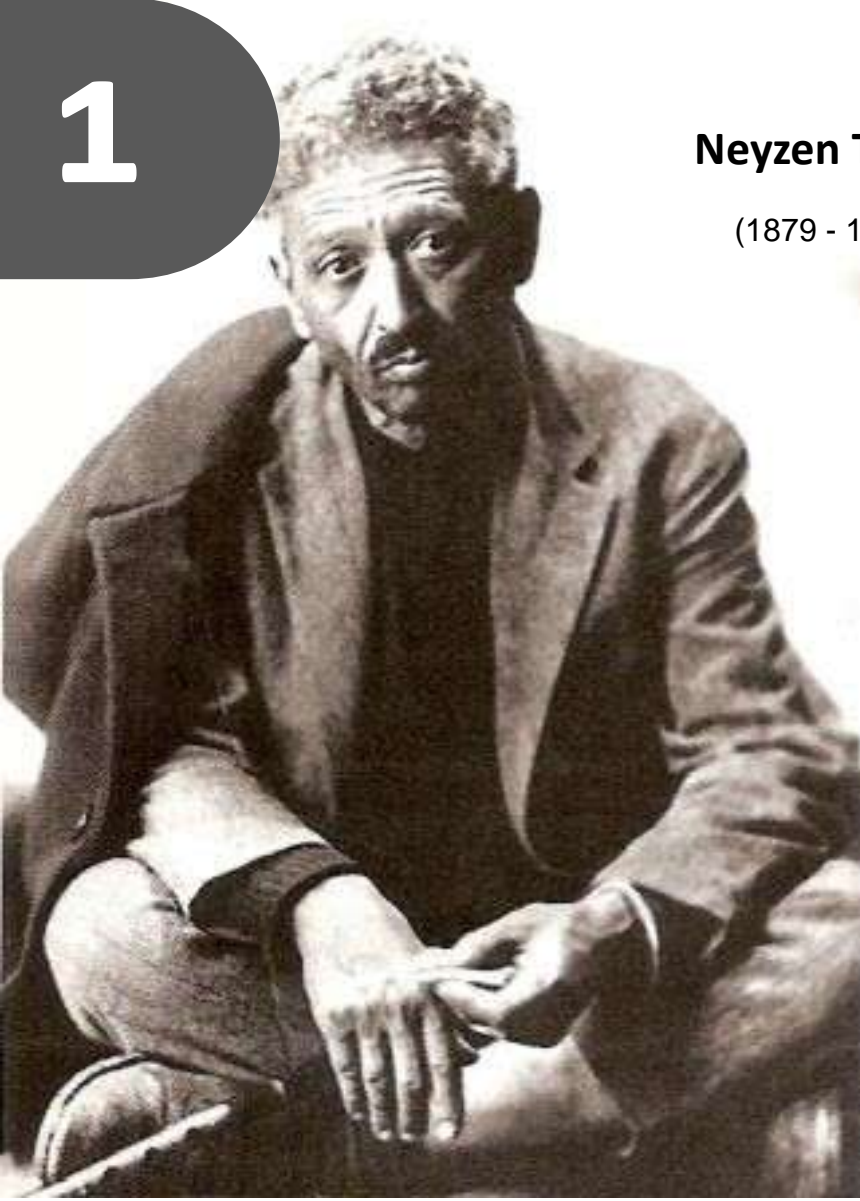
"Anladın mı evladım?" | Hatice Deniz

Huzuru yatak odası betimlemede bulan ressam | Onur Ayangil

Sıfır hali | Elif Sezen

Neyzen Tevfik

(1879 - 1953)

24 Mart 1879'da Bodrum'da doğan Neyzen Tevfik'in asıl adı Tevfik Kolaylı'dır. Babasının memleketi Bafra'nın Kolay nahiyesi olduğu için soyadı kanunuyla "Kolaylı" soyadını almış. Babası Rüştiye Mektebi muallimi Hasan Fehmi Bey, Annesi Emine Hanım'dır. Kendine özgü yergileri ve yaşam biçimiyle adını duyuran Neyzen Tevfik, babasının görevli bulunduğu Urla kasabasında, usta bir neyzen olan Berber Kâzım'la tanıştı ve ondan ney dersleri almaya başladı. Aynı günlerde de, ilk sar'a nöbetini geçirdi.

1898 yılında, babası medrese öğrenimi için Neyzen'i

İstanbul'a gönderdi ve Fethiye Medresesi'ne yerleştirdi. Ama Neyzen Tevfik, zamanını daha çok Galata ve Yenikapı Mevlevihanelerinde geçirdi. Bu arada Mehmet Akif Ersoy'la tanıştı ve Mehmet Akif, dönemin seçkin müzisyen ve edebiyatçıları ile tanışmasını sağladı. 1901 yılında, medrese giyimi olan cüppe ve şalvar yerine Akif'in verdiği setre pantolonu giymesi, akşamları medrese dışında kalması ileri-geri konuşmalara yol açınca, Fethiye Medresesi'nden ayrıldı. Önce Fatih'teki Şekerci Hanı'na, sonra da Çukurçeşme'deki Ali Bey Hanı'na yerleşti. Bu arada babasını tanıyan ve daha sonra Şeyhülislam da olan Musa Kazım Efendi onu kendi derslerine kabul etti.

Onun sayesinde Neyzen Tefvik, Ahmet Mithat Efendi, Muallim Naci, Şair Şeyh Vasfi gibi edebiyatçılarla tanıştı. Mehmet Akif'le dostluğu süren Neyzen, Mehmet Akif'e ney öğretti; Mehmet Akif de Neyzen'e Arapça, Farsça ve Fransızca öğretti. Dost çevresi içinde artık İbnülemin Mahmut Kemal, Tefvik Fikret, Uşakizade Halit Ziya, Ahmet Rasim, Tanburi Cemil, Hacı Arif Bey, Yunus Nadi de vardı.

1900 yılında, gramofon ticaretini ilk yapanlardan Gülistan Plâk Mağazası sahibi Hâfız Âşir Bey'le bir plâk doldurma girişimi oldu. Neyzen aşırı içkili olduğu için güçlükle doldurulan plâklar yine de basılıp piyasaya verildi. 1949'da yayımlanan Azâb-ı Mukaddes'e yazdığı önsözde belirttiğine göre, "yüze yakın plâk" doldurmuştur.

Öte yandan istibdata karşı olan gençlerle Sirkeci'deki İstasyon Gazinosu ve Güneş Kırathanesi'nde bir araya gelir; yurt sorunlarına ilişkin ve istibdat karşıtı konuşmalar yaparlardı. Güneş Kırathanesi'ne gelip gidenlerden Ziya Şakir, bir gün, sözü Eşref'ten açıp Jön Türk hareketinin önderlerinden Ahmet Rıza'ya getirerek Neyzen Tefvik'i konuşturdu ve tüm düşüncelerini öğrendi, ardından da ihbar etti. Gözaltına alınan Neyzen, sıkıntı dolu bir sorgulamadan geçirildi. Bu arada, daha önce tam otuz beş kez jurnal edilmiş

olduğunu öğrendi. On beş gün sonra da serbest bırakıldı.

Serbest kaldıktan sonra kendisini Beyoğlu meyhanelerine attı. Bu esnada Sütlüce Bektaşî Tekkesi'ne devam ederek Şeyh Mümin Baba'dan nasip aldı. Siyasi baskının artmasından sonra yurt dışına gitmeye karar verdi ve 1902 yılında Mısır'a gitti. Neyzen Tefvik'in Mısır'da geçen yıllarına ilişkin olarak gerçekte gerçek olmayanı birbirinden ayırmak neredeyse imkansız. Ama geçimini neyi ile sağladığını ve

hicvetmeye devam ettiği biliniyor. Mısır'da bir arkadaşı ile Neyzenler Kahvehanesi açıp işletti. Özbekiye Saz Bahçesi'nde çalarken plâk da doldurdu. Jön Türklerle ilişkili, bir dost toplantısında sarhoşlukla tabancasını ateşlediği ve duruşmada yargıca

"haksızlık yapıyorsunuz" dediği için altı ay hapse mahkûm edildi. Ancak yaptığı itiraz kabul edildiği için bir buçuk ay yattıktan sonra özgürlüğüne kavuştu. Bu arada Feride adlı Lübnanlı bir kadınla iki ay birlikte yaşadı.

II. Abdülhamit için yazdığı "Abdülhamid'in Ağzından Bir Nutk-ı Hümayun" adlı hicvini İstanbul Kırathanesi'nde okuyunca tutuklanmak istendi fakat çevrenin işe karışması ile kurtuldu. "Türk Aydınlarının Mısır Hidivi Hakkındaki Düşünceleridir" başlığı ile gazetelerde yayımlanan yazı nedeniyle hakkında tutuklama kararı verildi. Kurtulmak için de "Kaygusuz Sultan" adlı bektaşî tekkesine sığındı.

II. Meşrutiyet'in ilânıyla Mısır'dan ayrıldı ve İzmir'e döndü. Daha sonra da İstanbul'a geçti. Çemberlitaş'ta bir han odasına yerleşen Neyzen Tevfik, seyretmek için gittiği ve Ferah Tiyatrosu'nda sergilenen "Sabah-ı Hürriyet" adlı oyunun İttihat ve Terakki'ce yasaklanması üzerine yaptığı konuşma yüzünden tutuklandı. Ardından kısa bir süre sonra da serbest bırakıldı.

Neyzen Tevfik 1910 yılında "sarıklı bir zâtn kızı olan Cemile hanımla", kardeşinin ve babasının karşı çıkmasına karşın, annesinin ısrarı ile evlendi ve bir kızı oldu. Ancak yürümeyen evliliği, kızı Leman henüz üç aylıkken kayınbabasının eşini alıp götürmesiyle son buldu.

I. Dünya Savaşı yıllarında, Askeri Müze'nin kurucusu Muhtar Paşa'nın emrinde ve Mehterbaşı olarak askerlik yaptı. Düzenle başı hoş olmayan Neyzen Tevfik, herhangi bir meseleden dolayı Muhtar Paşa ile kavga etti ve askerden çıkarıldı. Daha sonra, dönemin Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın yalısında Mehter takımının verdiği konseri izleyen Almanya'nın Romanya'daki Kuvvet komutanının ilgisini

çekti. Bazı kaynaklarda da onun çağrılısı olarak Romanya'ya gittiği yazılır. Romanya'da piyano eşliğinde konser verdi.

1919 yılında, ilk kitabı "Hiç"i yayımlandı.

1923 yılında Ankara'ya gitti ve kardeşi Şefik Kolaylı'nın yanında 4-5 ay kaldı. Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı ve Mustafa Kemal'i yücelten şiirler yazdı bu sırada. 1924 yılında, arkadaşı Hasan Sâit Çelebi'nin de yardımları ile yazdıklarını "Azâb-ı Mukaddes" adı altında forma forma yayımlamaya kalkıştı ancak girişim başarılı olmadı ve iki formadan sonra noktalandı.

1926 yılında Atatürk'le tanışan Neyzen Tevfik, 1927 yılında sa'ra nöbetleri ve alkol yüzünden artık sık sık gideceği Toptaşı Tımarhanesi ve Zeynep Kâmil Hastanesi'nde tedavi görmeye başladı. 1928 yılında, ski dostu Mehmet Akif'i görmek için tekrar Mısır'a gitti ve bir yıla yakın bir süre yanında kaldı.

1930'lu yıllarda, ekonomik destek olsun diye, Vali ve Belediye Reisi Muhiddin Üstündağ'ın girişimi ile Konservatuvar'da görevlendirildi.

1940'lı yıllarda doktoru olduğu kadar dostları da olan Mazhar Osman ve Rahmi Duman'ın aracılığı ve Valiliğin oluru ile Bakırköy Akıl Hastahanesi'nin 21 nolu koğuşu ona ayrıldı. İsteddiği zaman gelir, yatar, dinlenir ve çıkar giderdi. Rahmi Duman, Neyzen Tevfik'le ilgili şunları yazmış; "Onu yakinen tanımak mazhariyetine 1932'de erdim. O tarihte genç bir asistan olarak Bakırköy Akıl Hastahanesi'ndeki 18 numaralı serviste (ehline) açmış olduğu şiir ve felsefe kürsüsünün hevesli ve usanmak, yılmak bilmeyen bir talebesi olmuştum."

9 Mart 1946'da, basın yararına düzenlenen bir konserde ney çaldı ve yaptığı taksimlerle izleyicileri büyüledi. 1949 yılında, dostlarından İhsan Ada, Neyzen Tevfik'in eserlerini, onun gözetimi altında, "Azâb-ı Mukaddes" adı ile kitaplaştırdı. 1951 yılında "Onu Affettim" adlı bir filmde önemli bir rolde gözüken Neyzen Tevfik, "Ağlayan Şarkı" adlı bir başka filmde ise, Suzan Yakar'la oynadı.

1952 yılında, arkadaşlarının ısrarı ile Şehir Komedi Tiyatrosu'nda jübilesini yaptı. 1930'larda İstanbul Belediye'sinin bağlılığı

yardım aylığını saymazsak Neyzen'in düzenli bir geliri hiç olmadı. Neyzen Tevfik'in söyleneleşen yaşamı 28 Ocak 1953'de son buldu. Cenaze namazı Beşiktaş'ta Sinan Paşa Camii'nde kılındı. Caminin avlusundan taşan kalabalık; ana caddeleri, kahveleri, yolun karşısında ki Barbaros Bulvarını doldurdu. Memurların, profesörlerin, ileri gelenlerin yanı sıra kılıklarına çeki düzen vermeye çalışmış sarhoşlar, sokak serserileri ve bin bir çeşit insan bir arada uğurladılar Neyzen'i bilinmeyene. Kim bilir belki de hiçlikten hepliğe...

Ne hayatı, ne dünyayı, ne de kendisini "hiç" kavramıyla ifade etmek değildi onun yaptığı. O, karşıtlıkların birbirini var ettiği algılayışımızda, var oluş derinliğinin sarhoşluğu içinde arayışını sürdürürken "Hiç" olanı fark etmişti. Para-pul, mal-mülk, şan-şöhret elinin tersiyle ittiği şeylerdendi. Adaletsizliğe, çıkarıcılığa, kör inançlara, baskıya, otoriteye, din istismarına sert ve etkili bir üslupla hicivlerinde ve hayatında baş kaldırdı. Boynunda eski yazıyla "Hiç" yazardı.

Yük Sel En İSTANBUL

Ferruh Dinçkal

Boğaz ve Haliç kıyısındaki tarihi binaların ardından yükselen gökdelenlere sürekli bir yenisi ekleniyormuş. Alt yapıya hayırlı olsun. Maslak'taki gökdelenlerin ardından, Şişli Bomonti'de gecekonduların arasında dev binalar yükselmiş. Enine genişleme yetmemiş şimdi boyuna büyüyor İstanbul.

4. Levent Emniyet Evleri'nde 4-5 katlı apartmanların yerini gökdelenler almış. Gökyüzünü görmek artık zor. Kim yukarı bakıyor ki, yukarı çıkamayanların zaten başı eğik.

İstanbul'da 1990'larda başlayan gökdelenli yaşam, Levent-Maslak hattında hız kazanırken son yıllarda kentin diğer bölgelerine de sıçramış. Virüs gibi yayılıyor ve bu virüs İstanbul'un silüetini yok ediyor.

Artık Fulya, Şişli, Mecidiyeköy, Esentepe, Ataşehir, Kozyatağı ve Esenler gibi kentin diğer gölgelerinde de gökdelenlere rastlanıyor.

En yüksekleri mi?

261 metrelik Sapphire, 210 metrelik Anthill, 181 metrelik İş Kuleleri İstanbul'un tamamlanmış en yüksek gökdelenleriymiş. Herbiri daha güzel manzara, görkem için biraz daha yükseliyor...

İstanbul'da Varyap Meridian, Şişli Plaza, Tekstilkent Plaza, Koza Plaza, Akmerkez, Metrocity, Mashattan, Kempinski Residences Astoria, Tekfen Tower, Kanyon, Garanti Bankası Genel Müdürlüğü, Süzer Plaza, Polat Tower, Selenium Residence, Sun Plaza, Palladium, Marriott Otel, Uphill Court, Myworld, Incity gibi yüksekliği 100 metreyi aşan pek çok bina bulunuyor.

İki imparatorluğun mirası anıtsal yapılar, zarif yalılar, boğaz... Hepsinin sağında solunda arkasında önünde yükselen beton kuleler... Altyapı önemli değil sonradan gelir. Ya da ilk yağmurda su yolunu bulur. Nasılsa her yan beton.

Bir varmış, bir yokmuş, gökdelen çokmuş..

Martılara artık yukardan bakan bir İstanbul!

2002-66,
2003-83,
2004-164,
2005-317,
2006-663,
2007-1011,....

7

2002'den 2009'a kadar öldürülen kadınların sayısı... Sakine, İpek, Arzu, Remziye, Adile... Kimi 18'inde, kimi Ayşe Paşalı gibi 42'sindeydi. Kimi başörtülü, kimi şalvarlı, kimi mini etekliydi. Ortak noktaları 'namus' ya da 'töre' adına öldürülmeleri. Katil; eş, baba veya kardeş... Yedi çocuk annesi Emine Erdem, altı kez şiddetten kaçıp ailesinin yanına dönmüş ve her seferinde kocasına geri gönderilmiş ve sonunda öldürülmüştü. Bundan bir önceki 'kadın cinayeti' haberi önceki gün ajanslardan geldi. Gaziantep'te 21 yaşındaki Pınar Türkmen sokak ortasında kurşunlanarak öldürüldü. Henüz faili belli değil.

14 Şubat'ta İstanbul Ataşehir'de 60 yaşındaki Saliha Erdem, kurşunlanarak öldürülmüştü. Üç çocuğu vardı Saliha Erdem'in. Canını alan kurşunlarsa beş yıldır ayrı yaşadığı ancak resmen boşanmadığı eşi Salih Erdem'in tabancasından çıkmıştı. Sebebini, zanlı Salih Erdem yakalandığı zaman gazetecilere şöyle açıkladı: "Bu, namus davasıdır. Beynim döndü. Olmadı ne yapayım, cinayet oldu."

Bir başka haber; 13 Şubat tarihli. Bu kez olay yeri Elazığ, Kovancılar ilçesi. Bu kez öldürülen, 18 yaşındaki Gülhan Alkan. Cinayet av tüfeğiyle işleniyor. Katil zanlısı babası Abdurrahman Aktaş. Nedeni, kaçarak evlendiği eşiyle tartışıp evine dönen Alkan'ın, babasının ısrarına karşın 'boşanmak

istememesiydi...'

Gülhan'dan önceki cinayet 9 Şubat'ta işlendi. Ondan önceki 5 Şubat'ta. Hatta o gün üç ayrı yerden geldi cinayet haberi. Yaşı, çocuk sayısı ve yaşadığı yer farklı olan üç kadın daha öldürüldü. Ortak noktaları, faillerinin, kocaları olmasıydı... Ve ocak ayı... Neredeyse 20 kadın öldürüldü.. Ve daha öncesi...

Bu yapması kolay, yazması zor haberlerden. Yapması kolay çünkü, bir arşiv taramasıyla yeni yılın şu 1.5 aylık döneminde 20'den fazla kadının öldürüldüğü bilgisine ulaşmak mümkün.

İsimleri ve resimlerine de. Ajanslardan geçen küçük haberler bunlar. Resimlerse polisten

alınmış, nüfus cüzdanı üstündeki minik vesikalıklar. Sadece bir araya getirmek kalıyor geriye, Sakine'nin, İpek'in, Arzu'nun fotoğraflarını. Bir de Türkiye'de kadınların hem de gördüğü onca şiddetten sonra bir kurşunla, bir bıçak darbesiyle nasıl öldürülüp gittiğini sayılarla anlatmaya, dikkat çekmeye çalışmak...

Yedi yılda yüzde 1400'lük artış... Söylemesi 'dile bile zor gelen' bu artış Türkiye'de 2002 - 2009 yılları arasında öldürülen kadınların oranı. Kocaları, kardeşleri, babaları tarafından öldürülen kadın sayısı her yıl bir öncekini katlıyor. Sokak ortasında, evde çocuklarının gözü önünde, sığındığı anne evinde yani nerede bulunuyorsa orada öldürülüyor

kadınlar.

Kadın cinayetlerinin resmi verileri yani yedi yıldaki yüzde 1400'lük artış oranı DTP Van Milletvekili Fatma Kurtulan'ın verdiği bir soru önergesine Adalet Bakanı Sadullah Ergin'in verdiği yanıtla ortaya çıktı. 2002'de 66 olan kadın cinayeti sayısı, 2009'un ilk yedi ayında 953 olmuştu.

Peki bunca cinayetin failleri yakalanmış, cezalandırılmış mıydı? Bu soruların yanıtı da yine Bakan Ergin'den: "2002'den Temmuz 2009'a kadar; şiddet ve cinayetler nedeniyle toplam 12 bin 678 dava açıldı. Bu davalarda 15 bin 564 kişi yargılanırken, bunlardan 5 bin 736'sı mahkûm oldu.

Bu davalarda bin 859 kişi için beraat, 794 kişi için de denetimli serbestlik kararı verildi.”

KADINLARIN YÜZDE 42'Sİ ŞİDDET GÖRÜYOR

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün 'Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması'ndan Türkiye'de kadınların son durumu:

Türkiye'de kadınların yüzde 41.9'u fiziksel ve cinsel şiddete uğruyor.

Yüzde 49.9'la en fazla şiddete maruz kalan kadınlar 'düşük gelir' grubundan oluşuyor.

Şiddet 'yüksek gelir düzeyi'nde de azımsanmayacak oranda: Yüzde 28.7.

Eğitimi olmayan ya da ilköğretimini bitirmemiş kadınların yüzde 55.8'i şiddet mağduruyken,

lise ve üzeri eğitim alan kadınlardan şiddet görenlerin oranı yüzde 27.2.

Türkiye genelinde yaşadığı şiddeti kimseye anlatmayan kadın oranı yüzde 48.5.

Düşük gelir düzeyinde bu oran yüzde 54.1, yüksek gelir düzeyindeyse yüzde 37.5.

Türkiye genelinde 'ekonomik şiddete' uğrayan kadın oranı yüzde 23.4.

Erkeklerin 'işten çıkmaya neden olma veya

çalışmaya engel olma' oranı düşük gelir seviyesindeki kadınlarda yüzde 21.5 iken, yüksek gelir düzeyindeki kadınlarda neredeyse aynı: Yüzde 21.2.

Şiddet yaşamış kadınların yüzde 33.7'si 'hayatına son vermeyi düşündüğünü' söylüyor. Düşük ve yüksek gelir grubunda bu fikri aklından geçiren kadın oranı aynı: Yüzde 34.6. Eğitimsiz kadınların yüzde 34.1'i, eğitimlilerinse yüzde 37.6'sı 'yaşamına son vermeyi' düşünmüş.

2011'DE 20'DEN FAZLA KADIN CİNAYETE KURBAN GİTTİ

Sakine Akkuş : 25 yaşındaydı ve iki çocuğu vardı. 5 Şubat'ta tabancayla vurularak öldürüldü. Zanlı, kocası Erdal Akkuş'tu. Nedeni eşinin şiddetine dayanmadığı için anne ve babasının evine sığınmasıydı.

İpek Tekin : 23 yaşındaydı ve iki çocuğu vardı 18 Ocak'ta tabancayla öldürüldü. Zanlı, kocası Kadri Tekin'di. Ancak cinayetin 'aile meclisi kararıyla' alındığı da öne sürüldü. Nedeni, şiddete dayanamayıp evden kaçmasıydı.

Songül Elçi : 50 yaşındaydı ve iki çocuğu vardı. 5 Şubat'ta sekiz bıçak darbesiyle öldürüldü. Zanlı, on yıl önce boşandığı eski eşiydi. Nedeni, aralarında süren ticari ortaklık yüzünden çıkan tartışmaydı.

Ayşe Çakır : 38 yaşında üç çocuk annesiydi. 10 Ocak'ta evinin bahçesinde av tüfeğiyle öldürüldü. Zanlı, kocası Ayhan Çakır'dı. Nedeni, arabasıyla geri geri giderken kendisini yanlış yönlendirerek, duvara çarpmasıydı.

Hacer Alan : 20 yaşındaydı, üç aylık bebeği vardı. 11 Ocak'ta üç aylık bebeği Batuhan'la

birlikte yatağında boğularak öldürüldü. Zanlı, babası ve ağabeyiydi. Nedeni, iki yıl önce ailesinin izni olmadan evlenmesi idi.

Arzu Yıldırım : 33 yaşındaydı ve iki çocuğu vardı. 9 Şubat'ta sokak ortasında tabancayla öldürüldü. Zanlı, altı yıl beraber yaşadığı Mustafa Metin Çilingir'di. Nedeni, ayrılmak istemesiydi.

Gülhan Akan : 18 yaşındaydı, çocuğu yoktu. 13 Şubat'ta av tüfeğiyle vurularak öldürüldü. Zanlı, babası Abdurrahman Aktaş'tı. Nedeni, kaçarak evlendiği eşiyile tartışıp baba evine dönmesiydi,

Remziye Çakmak : 42 yaşındaydı ve dört çocuğu vardı. 5 Şubat'ta evinin bahçesinde çocuklarının gözü önünde tabancayla öldürüldü. Zanlı, kocası Kadir Çakmak'tı. Nedeni, kocasından boşanmak istemesiydi.

Adile Erzurumlu : 41 yaşında ve yedi çocuğu vardı. 25 Ocak'ta sokak ortasında öldürüldü. Zanlı, babası Mehmet Erzurumlu'ydu. Maruz kaldığı, şiddet yüzünden kocasından ayrı yaşıyordu. Babası "Namus meselesi" dedi.

2002'DEN 2009'A KADAR ÖLDÜRÜLEN KADINLARIN SAYISI

2002-66,
2003-83,
2004-164,
2005-317,
2006-663,
2007-1011,
2008-806,
2009-953

Ey Türk Gençliği!!! Nereye doğru gidiyorsun ?

Türkiye Kamu-Sen tarafından sonuçları açıklanan bir ankete katılan 18-25 yaş grubundan 2,359 gencin verdiği cevaplar, bu yaş grubunun elecek planları ve Türkiye'ye bakışlarıyla ilgili çarpıcı sonuçlar ortaya koydu.

Çıkan sonuçlara göre ankete katılanların:

Yüzde 56.8'i gelecekte umutsuz

Yüzde 56.2'si başka bir ülkede yaşamak istiyor

Yüzde 46'sı işsizlikten korkuyor

Yüzde 48.5'i iyi bir işin kapısını etkili tanıdıkların açtığına inanıyor.

Ankette, özellikle gençlerin yarısından fazlasını yurtdışında yaşamak istediği yönünde fikir beyan etmesi, Türkiye'nin adaylık sürecini uzatan Avrupa Birliği'nin (AB) tezlerini de güçlendiriyor.

AB, Türkiye'nin genç nüfusunun gelecekte Kıta'ya dağılarak, genç nüfusu fazla olmayan bölge ülkelerinde dengesiz bir yapı oluşturacağı korkusunu yaşıyor.

KENDİLERİNE GÜVENLERİ YOK

Sonuçlarını değerlendiren Türkiye Kamu-Sen Genel Başkanı İsmail Koncuk, "Özellikle son iki

yıldır hem üniversite giriş sınavlarında hem de KPSS'de yaşanan YGS rezaleti bu oranı yükseltti. Bir zamanlar ülkenin en güvenilir kurumları arasında gösterilen ÖSYM'de üst üste yaşanan skandallar, gençlerimizin geleceğe kuşkuyla bakmasına neden oldu. Öyle ki geleceklerini belirlemek için bir meslek sahibi olmayı hayal eden gençlerimiz, artık sadece sınav stresiyle baş etmiyorlar; bir de karşılıklarına engel olarak şifre ve kopya skandalları çıktı.

Bütün bunların yanı sıra Türkiye'nin her köşesinde hala kanayan bir yara olan işsizlik sorunu da gençlerimizin karşısında. Bütün engelleri aşmış da üniversiteye giren öğrencilerimiz bile mezun olduktan sonra iş kaygısıyla yıllarca ya evlerinde beklemek zorunda kalıyorlar ya da kendi meslekleri dışında "ne iş olursa yaparım" mantığıyla hareket etmek zorunda kalıyorlar. Günümüz şartlarında üniversite mezunu olmanın yanı sıra birçok alanda da kendini yetiştirmek gerekiyor. Bu ekonomik koşullarda gençlerimiz kendini yetiştirmek için yeterli maddi imkanları bulamıyor. Kendini güveni olmayan, kendini yeterince yetiştirememiş bir nesil karşımıza çıkıyor." dedi.

10

Tren biletleriyle sanat | Luc Grateau

Eğer yolunuz düşer de Paris metrosunda seyahat ederken, birden karşı sırada elinde ufak boya kutusu, bir adamın size ya da komşunuza bakarak birşeyler çiziktirdiğini görürseniz sakın şaşırmayın. Bu bey 'Luc Grateau' .

sanat

Resimlerini satmıyor.

Eğer çok rica ederseniz size belki de hediye edebilir.

Metro dışında kimi zaman da Louvre müzesindeki resimleri ufak bir bloknota kopyalıyor. Aynı teknikle. Ufak bloknot; zira Louvre'da resim kopyalamak yasak.

Eğer merak ederseniz 'Luc Grateau' diye arayın.

Şaşıracaksınız.

Bir kıtayı değiştiren on yıl.

Raul Zibechi

21. Yüzyıl'ın ilk on yılı, Güney Amerika'da pek çok açıdan yirminci yüzyılın son on yılının tam tersiydi. Pek çok ve önemli değişiklikler yaşandı. Bunun zaman içinde geçici bir durum mu yoksa yeni bir başlangıç mı olduğunu ise bilmiyoruz. Ne olursa olsun, bölge bundan böyle aynı olmayacak.

Carlos Menem, Alberto Fujimori, Carlos Andrés Pérez, Fernando Henrique Cardoso, Julio María Sanguinetti, Gonzalo Sánchez de Losada, Hugo Bánzer... 1990'lı yıllarda hakim olan figürlerin isimlerin hepsi aynı şeye işaret ediyordu: bunların çağı, özelleştirme ve deregülasyonun, devletin eşi benzeri görülmedik biçimde küçülmesinin, zenginliğin keskin biçimde belirli ellerde yoğunlaşmasının ve ulus-ötesi şirketlerin varlığının dramatik artışının çağıydı. Ekonominin bütün sektörlerinin

özelleştirildiği Brezilya'da yapılan hesaplamalar, gayri safi milli hâsılanın yüzde 30'unun el değiştirdiğini gösteriyordu. Brezilyalı sosyolog Francisco de Oliveira [1], bu durum için "gerçek bir deprem" diye yazıyordu.

Washington Konsensüsü her şeyin altını üstüne getirdi. Arjantin gibi bazı vakalarda, neo-liberal model ülkelerin pek çok neslinin bütünü geleceğini tehdit eder hale geldi. Dönüşümler daha da tehdit edici hale geliyordu çünkü bu özelleştirme fırtınası karanlık diktatörlük yıllarının hemen arkasından gelmişti ya da bazılarının söylediği gibi, diktatörlerin üzerine çalıştıkları projeye dahil bir parçayı teşkil ediyorlardı.

Ancak bu berbat yıllar, aynı zamanda toplumların uyanışının, eski ve yeni toplumsal hareketlerin harekete geçmesinin, sol'un Sao

Paulo Forumu'nda kıta çapındaki ve Dünya Sosyal Forumu'nda küresel ölçekteki işbirl-iğinin yılları oldu.1989 tarihli "Caracazo is-yanı" ile başlayan ve Bolivya'daki gaz savaşları ve 2001 Arjantin ayaklanması ise devam eden kitlesel halk isyanları, yukarıda kaleme alınan senaryoyu tamamen baştan yazacak denli güçlü bir yanıt üretti. Kıtanın yetmişli yıllardan bu yana görmediği bir toplumsal eylemlilik dalgası, neo-liberal hükümetlerin muazzam devril'içi ve kendilerinin solcu ya da ilerici olarak tarif eden yeni bir hükümetler kuşağının kademeli ancak inatçı belir'işini zeminin hazırlamıştı. Her halükarda bu hükümetler Washington Konsensüsü'ne karşılıardı.

Yeni bir bölgesel mimari

Bush yönetiminin bölgesel politikasının temel direği olan Amerikalılar Serbest Ticaret Ant-laşması'nın (FTAA) reddedilmesi, bu değişim-ler olmaksızın imknsiz olurdu. 2005 yılı Kasım ayındaki Amerikalılar Zirvesi, Washington'ın entegrasyoncu teklifini toprağa gömdü ve Mercosur'un Güney Amerika boyunca genişlemesine kapıyı açtı. Burada Arjantin'le birlikte Brezilya'nın konumu duruşunu kaybet-memesi ve bağımsız bir yolda ilerlemeye dönük argümanlarının gücünden dolayı kilit nemdeydi. Zirve bölgesel entegrasyonun "ncesi" ve "sonrası"nı birbirinden ayırdı.

Güney Amerika Ulusları Birliği'nin (UNASUR) kurulması bu ilk adım olmaksızın mümkün olamazdı. 2004 yılı Aralık ayında bölgedeki devlet başkanları, Güney Amerika Ulusları Topluluğu'nu ortaya çıkaracak olan Cusco Deklarasyonu'nu imzaladılar. Bir dizi mzake-renin ardından, 2007 Nisan'ında Topluluk, UNASUR ismini kabul etti. Bu süreç ilerlemeye devam ediyor. Kolombiya'nın 1 Mart 2008 tarihinde Ekvador topraklarında bulunan, Ko-

lombiya Devrimci Si-lahlı Gleri-Halk Ordusu (FARC-EP) komutanların-dan Raul Reyes'in kampına düzenlediği ve And bölge-sinde ciddi bir çatışmayı tetikleme tehlikesi taşıyan hava saldırısının ardından, UNASUR, bölgedeki silahlı kuvvetleri koordine etmek amacıyla Güney Amerika Savunma Kon-seyi'nin kurulmasına karar verdi.

Bölgede tecrübe edilen bu en önemli krizde UNASUR'un rolü belirleyici oldu. Bolivya aşırı sağı 2008 yılının Ağustos ve Eylül aylarında, devlet başkanı Evo Morales'e karşı saldırıya geçtiğinde ve 2010 Eylül'ndeki bir darbeye dönüşmesi muhtemel olan polis isyanı s-resince, bu yeni bölgesel ittifak siyaset sahnesinin merkezini işgal etti ve bütün hükümetleri, demokrasinin savunulması etra-fında bir araya getirdi. Eskiden Beyaz Saray'a tbi güçlü bir diplomatik araç olan Amerika Devletleri rgt (OAS) bundan böyle, on yıllardan bu yana işgal ettiği merkezi konum-dan düşüyordu.

Brezilya'nın ve özellikle de bu ülkenin Dışışleri Bakanlığı'nın rolü, jeopolitik g ilişkilerinde bu durumun gelişmesi açısından belirleyiciydi. Foreign Policy dergisi tarafından 2009 yılının "dünyanın en iyi dışışleri bakanı" olarak tanımladığı Celso Amorim [2], Brezilya tarafın-dan sabırlı biçimde inşa edilen bu yeni mimar-inin en göze çarpan figürüydü. On yılın sonu itibariyle, her ne kadar bazı önemli ilerlemeler

yükselen fiyatlarının yarattığı refah vasıtasıyla sadece özel bir dönem mi olduğunu bilmek için çok erken.

Ticaret akışının önemli ölçüde değiştiği ise açık. Çin, 1930'dan bu yana Amerika Birleşik Devletleri'nin elinde olan konumu olarak Brezilya'nın önde gelen ticari ortağı oldu. Asya devinin varlığı kalıcı gibi görünüyor, Çin şimdiden bütün olarak Latin Amerika'nın en büyük ikinci ticari ortağı.

sadece ekonomik zeminde kalmışsa da, tamamlayıcılarının cömertlik ve uzun erimli bir vizyonla inşa edilmesi gereken siyasal entegrasyon, geçmişte olmadığı kadar yüksek bir seviyeye ulaştı.

Kuşku yok ki, bu dönüşümler, bir kez daha üzerine tartışılmayan Güney Gaz Üretimi (Gasoduct of the South) gibi enerjide entegrasyona dönük başlıklarda ciddi ilerlemeler içerselerdi ve yeni bir finansal mimarinin inşa edilmesi için Güney Bankası'na hayat verecek olan antlaşmalar uygulansaydı daha da tutkulu olabilirlerdi. Bu anlamda Amerikamız Halkları Bolivarcı İttifakı'nı (ALBA) meydana getiren grubun özelemleri halen UNASUR üyesi bütün ülkeler tarafından kabul edilmiş olmaktan uzaktır.

Bunlar, "ilerici çağın" başlangıcının ilk on yılı kapanırken ortaya çıkmış olan kazanımlar ve sınırlardır.

Siyasal dinamizmin sınırları

Makro seviyedeki bu değişimlere ek olarak, bölge, emtia ihracatının başını çektiği sürekli ekonomik büyüme, yoksullukta azalma ve bazı ülkelerde iç pazarlarda büyüme kaydetti. Ancak halen bunun yeni bir döngünün başı mı yoksa bu ihracatın dünya piyasalarında

Ancak ticaretin çeşitlenmesine ilişkin yorumlar da muhtelif. Bir yandan bu durum yeni piyasaların açılması dolayısıyla ve bölgesel üretime dönük sürekli talep açısından bütün bölgeye fayda sağlıyor. Ancak bunun etkisi, kısa vadede, gereken önlemler alınmadığı takdirde madencilğe dayalı modeli aşamaz hale gelebilir. Bu, Brezilya için bile geçerli. Dünyanın en büyük yedinci sanayileşmiş ülkesi olan Brezilya'nın, Çin'in diğer şeylerin yanı sıra soya fasulyesi ve demire dönük sürekli talebiyle karşı karşıyayken endüstriyel ihracatının düştüğü görülüyor.

Üretim matrisi sadece küresel krizden bu yana değil, Asya ülkelerinin yükselişinin temel ürünleri üretmeye dönüşü güçlendirdiğinden bu yana değişti. Bunları bir arada düşünürsek, güçlü ekonomik büyüme, bölgenin her yanında zemin kazanan telafi edici sosyal politikalara karşın gerileyen bir duruma gelebilir.

Bir başka bakış açısından, ilerici ekonomik düzenlemelerin, yapısal reformlar ya da gelirin yeniden bölüşümü olmaksızın büyüme ve yoksulluğun azalmasına yol açtığı ifade edilebilir. Eşitsizliği ölçen belirtiler hafif bir düzelme gösteriyorsa da, rakamlar, Washing-

ton Konsensüsü öncesi olduklarından pek de uzakta değiller. Daha kötüsü: Zenginliğin belirli ellerde yoğunlaşması, büyük madencilik ve tek-ürün ekiminin bir sonucu olarak artmaya devam ediyor.

Ekonomik modelin etkileri ise ikili. İlk olarak kitlesel emtia üretimi kelli fellı bir istihdam yaratmak bir yana yeni yoksul halk grupları yaratıyor. Buenos Aires'teki gecekonducularda yaşanan muazzam büyüme bu gerçeklik buz dağıının sadece görünen kısmı. General Sarmiento Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırma, 2006 yılında Buenos Aires'in başkenti ile büyükşehir bölgesi arasında bir milyon sakini olan 819 gecekondu yerleşimi bulunduğunu tahmininde bulunuyor. Bugün sadece başkentte 235.000 kişi gecekonducularda yaşarken –ki şehrin yüzde 7'sine karşılık geliyor–, bu rakam toplamda yaklaşık 2 milyon kişidir [3]. Araştırma, gecekondu nüfusunun ulusal nüfustan on kat daha hızlı arttığını iddia ediyor. Ülkenin üretici topraklarının yarısını işgal eden soya üretimi modeli nedeniyle topraklarından sürülerek güney bölgelerden kente akan Paraguaylılar, Bolivyalılar ve Arjantinlilerden bahsetmekten çekinen Arjantin sağı, bu durumdan “sessiz bir tsunami” diye yakınıyor. Eğer emtia üretimindeki patlama durmazsa ve yapısal değişiklikler yürürlüğe konmazsa, sosyal politikalar, kentlere bir sel gibi akan bu yoksul insan tsunamisini durdurmak konusunda faydalı olmayacaktır. Ancak bu da, Brezilya istisna olmak üzere, iki yakasını bir araya getirmeye uğraşan hükümetlerin öncelikleri içinde yer almayan bir tartışmayı gerekli kılmaktadır.

Devir mi değişiyor?

Bölgenin yeni on yıl dâhilinde yönelmek zorunda olduğu yönler hakkında düşünmek, bizi

buraya getiren itici etkenleri ve sınırları da analiz etmek anlamına geliyor. 1990'lı yılların renkli halısı giderek değişimin temel kurucusu haline gelen taban hareketleri ve solcu örgütlerin sağladığı ipliklerden dokunmuştu. Eski sendikal hareketler yanı başlarında yükselen, genellikle şiddetli rekabet içinde, modelin kaybedenlerinden, işlerini, barınma imkânlarını, topraklarını ve haklarını kaybeden “yoksullardan” oluşan yeni bir aktörler dalgasına şahit oldular. Her biri kendi başına ve belirli zamanlarda bir arada neo-liberal model meşruiyetinden soyulmasını, yönetişimin sınımmasını ve aşırı vakalarda da yolsuzluğa bulaşmış ya da beceriksiz yöneticilerin kaçmasını sağlayan güçlü bir akım meydana getirdiler. Halk seferberlikleri karşısında Ekvador'da üç, Bolivya'da iki hükümet düştü. Bunlar sadece bölgede yeni yollar açan etkenlerin biri olan halk-yanlısı olmayan hükümetlerin iktidardan düşürülmesi kapasitesinin birer örneğiydi.

Diğer akım ise bu plebyen güçten besleniyordu ancak ilerici siyasal güçler tarafından devralınmış olan bir dizi kurumla birlikte daha rahat çalışıyordu. Bu durum önce yerel, sonra ulusal ve nihayet bölgesel düzeyde kendisini gösterdi ve aynı zamanda “eski” ve “yeni” sol'un siyasal partileri ve hareketlerini de etkilediği söylenebilir. Ekvador'daki Alianza País (Ülke İttifakı), Bolivya'daki el Movimiento al Socialismo (Sosyalizme Doğru Hareket) ve Venezüella'daki Birleşik Sosyalist Parti, uzun zamandan beri dağılmakta olan parti sisteminin çöküşünün aşikâr örneklerindedir. Brezilya İşçi Partisi, Uruguay'daki Geniş Cephe ve Paraguay'daki Tekojoja gibi diğerleri ise yenilenmenin temel bileşenlerini uygulayarak kendilerini geleneksel siyasal sisteme eklemlediler.

Her şey, bir çevrimin sonunda olduğumuzu

işaret ediyor. Devlet aygıtının yönetimini üstlenen partiler, bu işlevin uygulanması tarafından yeniden şekillendirildiler. Hareketler, belirli bir zamandan sonra en isyankar yanlarını yumuşatan örgütler haline geldiler. Aslında bugün temel analizlerin bir kısmı, değişimin ortaya çıkmasına dönük baskının başını çeken güçler dahilinde peyda olan birtakım değişimleri anlamaya çalışmaya odaklanıyor.

Yeni zamanların muhtemelen en geniş ve en derin biçimde tartışıldığı ülke olan Brezilya’da, sosyolog Francisco de Oliveira, İşçi Partisi hükümetinin finans sermayesi ve Brezilyalı çok-uluslu şirketler lehine yönetmesi fenomenini açıklamak üzere “tersine hegemonya” kavramını ortaya attı [4]. Kitabı “Lulismo”da sosyolog Ruda Ricci ise Lula’nın popülaritesini anlamak üzere İşçi Partisi’nin tabanındaki değişimlerin ve yeni orta sınıfların yükselişinin kökenine inmeye çalışıyordu [5]. Emir Sader’in El Nuevo Topo’su (Yeni Dalgacıran) [6], Bolivyalı Luis Tapia’nın Política Salvaje’i (Vahşi Siyaset) [7], Maristella Svampa’nın Devir Değişikliği: Toplumsal Hareketler ve Siyasi İktidar’ı [8], bazı düşünürlerin “post-neoliberalizm” olarak adlandırdığı karmaşıklığı

açıklamaya çalışan yakın zamanlarda kalem alınmış eserlerdir. Atilio Borón’un “Kolombiya ve Panama’daki askeri üs artışını, Honduras’taki askeri darbeyi ve ABD’nin Dördüncü Filo’nun yeniden faaliyete geçirilmesi ve Haiti’ye yapılan tek taraflı müdahalenin de gösterdiği üzere kıtanın geri kalanıyla olan ilişkilerinin artan ölçüde askerileşmesini içeren “bölgedeki hükümetleri devirmek üzere çeşitli saldırılar” olarak tanımladığı ABD’nin yeniden konum almasını da bunlara eklemek gerekir [9]. Santiago’da geçtiğimiz yılın Aralık ayında Nobel ödüllü Mario Vargas Llosa ve İspanya’dan Jose Maria Aznar’ın ön ayak olmasıyla gerçekleştirilen toplantıda da görüldüğü üzere, daha da yakın zamanlarda ve Kolombiya eski devlet başkanı Alvaro Uribe’nin güdümünde Şili, Peru ve Kolombiya’dan müteşekkil bir sağcı kutup oluşuyor gibi görünmektedir.

İleriye mi geriye mi?

Eğer ilerici partilerin ve toplumsal hareketlerin ortaya çıkan değişimleri derinleştirmeye muktedir olan güçler olmaktan alıkoyan bir sürekli başkalaşım doğrultusunda gittikleri doğruysa, o halde ilericiyi, gerile-

me öncesi bir duraklama aşamasına girebilmesi söz konusudur. Bölgenin çoğu kısmında çeşitli sol yaklaşımlar, yirmi yıldan bu yana hükümetleri kısmen idare etmektedirler. Devletin mantığı kendi rolünü oynamaktadır. İlericiler hükümetin duruşunu değiştirmeye muktedirken, devlet aygıtının idaresi ise onu işgal edenleri değiştirmektedir. Bu durum, Frei Betto'nun hükümetteki kendi deneyimlerini analiz ettiği kitabı La Mosca Azúl'da (Mavi Sinek) [10] işaret ettiği üzere bir etik sorunu değildir.

Gerçek sorun, devletin muhafaza etmek, her şeyden önce de kendini muhafaza etmek için var olmasıdır. Bu nedenle de eğer (partiler ve hareketler gibi) baskı yapmaya muktedir olan hiçbir dışsal güç yoksa muhafazakâr eğilim hâkim olmak üzere harekete geçer. Concertación hükümetinin yirmi yılının Pinochet diktatörlüğünden bu yana ilk sağcı hükümete yolu açtığı Şili vakası, bize bir örnek ve içinde kendimizi göreceğimiz bir ayna olarak yardımcı olabilir.

Hareketler, kendi aslarına liderlik kadrolarını istikrara kavuşturdular, eylemek yerine yönetmek konusunda uzmanlaşmış bir grup insan yarattılar, hiyerarşiler ve liderleri ve donanımlı büroaları sürdürmek üzere bütçeler ortaya çıktı. Bu, bu gelişmeleri yargılamaya değil, anlamaya dair bir sorudur. Hayatın kaçınılmaması mümkün olmayan büyüme, istikrar ve düşüş çevrimleri ve dönemleri vardır. Ve bundan yirmi ya da otuz yıl önce doğmuş olan hareketlerin, istikrarın hâkim olmasına dö-

nük eğilimlerin dâhil olduğu oldukça farklı bir gerçekliğe yolu açarak, kendi sahnelerini değişimin kuluçkalı ve kurucuları olarak tamamlamış olmaları da muhtemeldir.

21. Yüzyıl'ın ikinci on yılı, gelişmiş dünyanın finansal ve ekonomik krizinin siyasal bir krize dönüşmeye dair tehdidiyle başlamaktadır. Bu on yıl dâhilinde bölgede daha fazla değişim olacaktır; Küba'da rejimde derin değişikliklere yol açacak şeyler, ABD'de her yere etkiye bulunacak şeyler ve Güney Amerika ülkelerinde ise dengenin değişmesine katkıda bulunabilecek şeyler olacaktır. Bu son başlıktaki adaylar ise, sırasıyla Venezüella ve Arjantin'dir.

Kuşkusuz darbe girişimleri ve çeşitli istikrarsızlaştırma biçimlerini de içeren kaos koşulları ve istikrara dönük tehditler de olacaktır. Bunlar yeni şeyler değil! Yeni olan ve Ekvador'da da kendini göstermiş olan şey ise sol içindeki bölünmeler ve taban hareketlerinin seferberliğinin azalmış kapasitesidir. Hiç kimse beklemiyor olsa da, bunlar aynı zamanda ilerici hükümetlerin on yılının bilançosudur.

Bilimsel efsaneler

Su, kuzey yarımkürede ayrı, güney yarımkürede ayrı yönlerde mi döner?

Giderinden girdap oluştura oluştura akan suyun, kuzey yarımkürede ayrı yönde, güney yarımkürede ayrı yönde döndüğü sanılır, bu da dünyanın dönüş hızına bağlıdır. Oysa dünyanın dönüş hızı, suyun yönünü etkileyecek kadar hızlı değildir. Lavabonun yapısına göre yan yana duran iki giderden akan suyu bile ters yönlere döndürebilirsiniz.

İnsan, beyninin sadece yüzde 10'unu mu kullanır?

Bilim adamlarını övmek için gazetelerin uydurduğu bir bilgi olmalı. İnsan uyurken bile beyninin büyük kısmı aktiftir. "İnsanlar, beyinlerinin olası potansiyelinin %10'unu kullanıyorlar" deselerdi belki bu kadar saçma olmazdı, beynimizin gerçek potansiyeli hakkında hiçbir fikrimiz yok. Ancak insan beyninin her kıvrımı aktif olarak çalışır. İnan-

Çin Seddi uzaydan görünür mü? Beynimizin sadece yüzde 10'unu mu kullanıyoruz?

Esnemek bulaşıcı mıdır? Kediler dört ayak üzerine mi düşerler?

Her şeyin olduğu gibi efsanelerin de bilimsel bir açıklaması var...

mıyorsanız MR'a girin, rengârenk sonuçları kendiniz görün.

Bir gökdelenin tepesinden bırakılan bozuk para, birini öldürebilir mi?

Eğer kötü bir niyetiniz varsa, bozuk para seçmemenizi öneririz. Aerodinamiklikle alakası olmayan biçimini ve

pütürlü yüzeyini düşünürsek, Petronas Kuleleri'nin tepesinden bile bıraksanız, evinizin penceresinden aşağı bırakmanızdan bir farkı olmaz.

Yetişkinler, yeni beyin hücresi üretirler mi?

Denir ki; 20'li yaşlardan sonra beyin, yeni hücre üretmez, cepten yer, bu yüzden de yaşlandıkça unutkanlaşmışız. Gerçekten de beynin gelişiminin en hızlı olduğu dönem çocukluk, ancak ondan sonra da beyin hiç durmadan yenilenmeye devam ediyor. Annelerin, çocukları kafalarını bir yerlere çarptığında aptal olacaklar diye endişelenmelerine gerek kalmadı.

Böcekler kafaları kesildikten sonra da yaşayabilir mi?

Evet, böcekler kafaları olmadan, açlıktan ölene kadar yaşayabilir. Ama sadece onlar değil, tavuklar da. Tavukların kafaları olmasa da merkezi sinir sistemleri yaşamalarına izin verir. Açlıktan ölene kadar ortada gezinmeye devam ederler. Kuş beyinli işte.

Tavuk suyuna çorba, soğuk algınlığına iyi gelir mi?

“İyi gelmek”ten kasıt “iyileştirmek”se, o biraz zor. Ama kastedilen şey “kendini iyi hissettirmek”se, o olabilir. Tavuk suyunun, boğaz ağrılarını rahatlattığı biliniyor. Üstelik sıcak. Üstelik lezzetli. Neden olmasın?

Esnemek bulaşıcı mıdır?

Bu konuda hâlâ kesin bilimsel bir veri yok ama şempanzeler bile, birbirlerini esnerken görürse esnemeye başlıyor. Tamamen psikolojik olmakla birlikte, bu satırları okurken bile esnenmeye başladığını biliyoruz.

Hayvanlar, afetleri önceden sezer mi?

Hayvanların böyle bir yeteneği olduğuna dair hiçbir bilimsel veri yok. En azından bir altıncı hisleri yok. Ancak bizim duymadığımız frekanslardaki sesleri duyuyor olabilirler.

Bir çiklet yutarsanız, 7 yıl boyunca midenizde kalır mı?

Doğal gıdaları sindirmekten daha zorsa da çikletlerin mideniz tarafından böyle özel bir muameleye tabi tutulduğu doğru değil. Bu düşüncenin, yapış yapış bir şeyi yutmayalım diye annelerimiz tarafından uydurulduğuna eminiz.

Çin Seddi, uzaydan görülebilen insan yapımı tek yapı mıdır?

Daha atmosferden çıkmadan önce görülebildiği doğru. Ancak o yükseklikte mistik olmak istersek piramitleri, sıradan olmak istersek havaalanlarını da görebiliriz. Mesela aydan bakarsanız hiçbir şey göremezsiniz.

Aynı yere iki kere yıldırım düşer mi?

Yıldırım, yüksek yerlere düşer, yani etrafta yüksek olan tek bir yer varsa oraya defalarca yıldırım düşebilir. Mesela Empire State binasına yılda ortalama 25 kere yıldırım düşüyor.

Kediler daima dört ayak üzerine mi düşer?

Kediler gerçekten de çoğunlukla nazikçe yere inerler. Ancak her zaman değil! Düşme açısı önemlidir. Yani kedi bilinçli olarak atlarsa başına hiçbir şey gelmez, ancak ayağı kaydıysa, yani kazayla düştüyse yere dengesiz düşme ihtimali vardır. Genel kanı olan “ne kadar yüksekten düşerse o kadar iyi” düşüncesi de doğru. Yani ikinci kattan kötü bir açıda düşen kedinin dört ayak üstüne inme şansı, altıncı kattan kayarak düşen bir kedinin dört ayak üstüne inme şansından az, yükseklik, yani artan serbest düşüş süresi, kediye toparlanıp dengesini kurmak için zaman sağlıyor. Ancak bu, gökdelenden düşen kedi de dört ayak üstüne düşecek demek değil.

Öldükten sonra saçlarımız ve tırnaklarımız uzamaya devam eder mi?

Etmezler. Ancak vücudumuz su kaybettiği, yani büzüştüğü için tırnakların kökünü kaplayan etler bir miktar çekilebilir. Bu da sanki tırnak uzamış gibi görünmesine yol açar.

Mustafa Alagöz

Hayat Yeşil - İnanç Gri

Büyük sözler ya da zamana aşkın söylemler kendilerini tarihin her döneminde kanıtlamış düşüncelerdir. Bir söylemin evrensel düzeyde olması hayatın bütün değişimleri içinde kalıcı olanı açık etmesine bağlıdır.

Bunun günlük bireysel, toplumsal ve politik yaşamımızda ne önemi olabilir? Yapıp etmelerimizi indirgemeci bir biçimde söylersek ikiye ayırabiliriz; etkinlikler ve eylemler.

Etkinlikler belirli bir talebe karşılık olarak değil, alışkanlıkla, gelenekle, içdürtülerle kendiğinden gerçekleştirler; belirli bir yönü ve erişmek istediği bir hedefi yoktur. Eylemler farklı: Düşünülmüş, hedefe odaklı, amaçlı etkinliklerdir. Bu çerçevede içinde şunu söylemek mümkün: Etkinlikler olanın tekrarı, olmakta olanın sıradan akışıdır, eylemler ise dönüştürücü.

Etkinlikte daima geçmişin ölü tortusu ve bağlayıcı gücü kendini hissettirir; eylemde ise yeni fikirlerin, yeni amaçların ve projelerin pırıltısı. Burada geçmişin bildik güvencelerinden, inançların ve alışkanlıkların boğucu havasından kurtulma cesareti gerekir. Bu

cesaret öncelikle düşüncenin özgürleştirici arayışından ve önerilen projenin bilimsel, tutarlı ve uygulanabilir olmasından kaynaklanır.

Markx'ın "...18.Brumaire" in başlarında evrensel boyutta önemli bir söylemi var: "Bütün ölmüş kuşakların geleneği, büyük bir ağırlıkla yaşayanların beyinleri (Bilinçleri...) üzerine çöker."

Kendini ve toplumu dönüştürme girişimi her zaman bu gerilimi yaşamak durumunda kalır. Hayat akışkan; inançlar, ideolojiler, gelenekler ise donuk. Bu donuk tinsel güçler örgütsel yapıya da dönüşmüş iseler donukluk daha da katmerleşiyor.

İdeolojiler kendini belirli ilkelerle sınırlamış düşünce biçimi olarak diğerlerinden (inanç, gelenek, ...) daha bütünsel ve güçlüdür. İdeoloji, toplumsal dönüşüm projesi olarak aynı zamanda bir ütopyadır. Bu haliyle inançları, gelenekleri, törel yaşamın güçlerini kendisi için kullanır. Varolan duruma eleştirel yaklaşımı, talepleri ve geleceğe dönük projesiyle kendini eksiksiz olarak kabul eder. İdeoloji

eleştiriye, kendi kendini yenilemeye karşı son derece dirençlidir. İlkeleri olduğunu ve bunlardan taviz vermenin ölümcül bir hata olduğunu kabul eder. Böylece Kendi ilkeleri kendi varlık amacının önüne geçerek insanlardan daha önemli hale gelir. Tarihte bunun örneklerini çok gördük; ideolojik ilkelere bağlılık adına nice canlara kıyıldığına, toplumlara acımasız politik dayatmaların yaşatıldığına tanık olduk.

Aslında politik alanda her duruş ideolojik bir yan taşır; çünkü bir taraftır. Her taraflılık aynı zamanda bir karşı taraflılıktır da. Belirli bir tutum almadan, yeri belirlenmiş bir taraflılık olmadan dönüştürücü eylem yapılamaz, başka bir deyişle ideolojik tutumdan uzak durulamaz. Bu bir sorun, ancak çözümsüz değil, çözüm bizzat sorunun içinde. Politik duruş belirlerken sorunun özüne, olgunun doğasına mı bakılacak, yoksa önceden belirlenmiş "ilke" diye belirlenen sabiteye mi?

Politik her program ve her eylem ideolojik bir içerik taşır. Fakat onun varlık nedeni ideolojiyi egemen kılmak değil toplumsal yaşamı daha barışçıl, daha özgürlükçü ve demokratik hale getirmek olmalıdır.

Gerek bireysel gerekse toplumsal herhangi bir sorunu çözerken genel olarak şu anlayışların ortaya çıktığını görürüz.

- Sorunu inkar etmek,
- Sorunun tam karşısına geçmek,
- Sorunun varlığını kabul etmek.

Birincisi kendini avutmaktır, ikincisi sadece ve sadece şiddet üretmektir, üçüncüsü ise birlikte araştırıp elbirliği ile bir çıkış yolu aramaktır.

* * * * *

Türkiye yıllardır hasıraltı ettiği, yok saydığı pek

çok sorunla yüzyüze geldi. Kürt Sorunu bunların en derin ve can alıcı olanı. Yıllardır yaşanan silahlı çatışma ve dökülen kandan sonra artık herkes silah yoluyla, şiddet yöntemleri ile, dayatmalarla hiçbir sorunun çözülemediğini kabul etmeye başladı. Her yeni kabul, kendine özgü yeni çözüm yöntemlerinin ortaya konmasını talep eder. Şimdi böyle bir süreç yaşıyoruz. Eskimiş, geçersiz, inkarcı yaklaşımlar ve anlayışlar partilerde, sivil toplum örgütlerinde, üniversitelerde ve toplumda güçlü bir şekilde varlığını sürdürüyor. Fakat bu anlayışın ürünü olan yöntemlerle, yani silah zoruyla, şiddet yöntemleriyle, bir ileri bir geri ikircimli tutumlarla çözülemiyor.

Tarihsel kökü olan ve giderek ağırlaşan bir toplumsal sorun çözüm yolu bulunması yönünde kendini dayatır. İktidarlar, devletler, partiler ve farklı toplumsal güçler bu soruna farklı yaklaşabilirler. Ancak bu yaklaşım biçimleri sorunun özünü değiştirmez. Fakat sorunun çözüm yöntemi bizzat o sorunun özünden tarafından belirlenir. Bu özün kavranması bir düşünsel arayış, fikir üretimi ve özgür tartışma ortamı içinde olgun biçimde açığa çıkarılabilir.

Toplumsal politik soruna farklı iki anlayışın ürünü olan iki eksenli yaklaşılabilir: Birincisi varolan durum içinde şurada-burada ortaya çıkan aksaklıkları gününbirlik uygulamalarla geçiştirmek; ikincisi ise gelecekte günümüze bakarak ereksel diyebileceğimiz yöntemli yaklaşım. Burada öncelikle net bir düşünsel bütünlük, geleceğin şimdide kendini gösteren potansiyellerini görmek önemlidir. Ancak bu yolla çözüm projeleri keyfi, gününbirlik, tepkisel değil, tarihin olmazsa olmaz yasalılığı olan Adalete, Özgürlüğe ve Hakka dayalı olarak gerçekleştirilebilir.

Ülkemiz somutuna gelirsek; Kürt sorunu gibi en temel bir sorunun çözümü için değişik zamanlarda farklı hükümetler ve “liderler” cılızda olsa seslerini çıkardılar. Ne yazık ki arkası gelmedi. Çünkü birilerince çizilmiş “kırmızı hat”lar vardı ve bu hatların dışına çıkanın ağzına biber sürülüyordu. MGK üzerinden genel kurmayın açıklamaları ile hükümetlerin, partilerin ve parlamentonun söz söyleyebileceği alan belirleniyordu. Bu durum hala aşılmış değil. Elbette böylesi koşullarda yeni fikirler üretmek, geleneksel anlayışa uygun düşmeyen projeler devreye sokmak mümkün olamıyor.

Sorunlar yasaklamakla, görmezden gelmekle, emirlerle, oyalayıcı ertelemelerle çözülemiyor. Bir sorun öncelikle kesin olarak var kabul edilirse çözüm için kararlı adım atmaya başlanabilir. AKP kendince belirli adımlar atmaya çalışıyor (Yetersizliğine rağmen önemli buluyorum). Ancak ikircimli tutumların, “kırmızı çizgilerin” sorunun ağırlığı karşısında herhangi bir gücünün ve öneminin olmadığı ortada.

Barzani'nin son Türkiye ziyareti bu söylediğimiz için önemli bir gösterge. Başta önceki genel kurmay başkanı Y. Büyükanıt “ben Barzani'yle görüşmem” derken hükümete mesajını göndermiş oluyordu. Hükümetin sözcüsü “postal yalayıcılar” diyecek kadar öfkelerini kusuyordu. Basın, pek çok politik şahsiyet, parlamenter ve parti yetkilileri Barzani için “bir aşiret başı” diyerek önceden emirle belirlenmiş kırmızı çizgili sınırlar içinde kalmaya özen gösteriyorlardı. Aradan birkaç yıl geçti ve bu “belirlemeleri” yapan kurumlar Barzani'yle ayrı ayrı görüştüler. Bunları söylerken amacım ne birilerini suçlamak, ne de yapılan görüşmeleri eleştirmek. Hayır ol-

ması gereken buydu. Ama burada asıl dikkat çekmek istediğim nokta şu: Hayatın gerçekleri sizin öfkenizi, önyargınızı, “kırmızı çizginizi”, hakkaniyete uymayan yaklaşımlarınızı dinlemiyor.

Özgürlüklerin pekişmesi, politik ortamın yumuşatılması bir anlamda toprağın ıslah edilmesi, atmosferin temizlenmesi gibidir. Daha verimli ürün almak, daha sağlıklı hava teneffüs etmek için. Bunun için bu yolda atılan her adım, örgütsel ve ideolojik kaygıya kapılmadan değerlendirilmesi gerekir.

Gerçek muhatap Kürt Sorununun kendisidir. Bu soruna devletin, hükümetin, kürt örgütlerinin yaklaşımı oldukça farklı. Burada örgütsel kaygılar, kimin daha ağırlıklı olarak öne çıktı telaşı sadece gerilimi arttırıyor, şiddetin derinleşmesine ve yaygınlaşmasına yol açıyor. “Sorun silahla çözülemez” diyen herkes bunun arkasında durmalıdır. Silahı devre dışı bırakacak politikalar üretilip buna uygun söylemler geliştirilmesi şiddetin derece derece azalmasının yolunu açabilir. Başka çarenin olmadığını yıllardır yaşanan acı deneylerle gördük.

Söylenen sözeler uygulamaya geçmezse boş tekerlemelere dönüşür, ve bu daha bıktırıcı ve sıkıcı bir hal yaratır. Yeni fikirler nedenli tuturlu, yani insan merkezli, adil, eşitlikçi ve sorumluluk üstlenici olarsa o ölçüde ikna edici ve çözüme yönelik somut adımların atılmasına yol açar.

Olaylara, uygulamalara ve söylenenlere bakarak soruna yönelik daha somut şeyler söylenmesi gerekiyor. Ancak somut ve ayrıntılara dayalı söylemler ayrı bir yazının konusu olarak ele alınabilir...

Diktatör

Gündoğdu Gencer

Son günlerde Türkiye'de Atatürk diktatör müydü, değil miydi tartışmaları sürüp gidiyor. Gerek Atatürk'ün diktatör olduğunu ileri sürerler, gerekse bunu Atatürk'e hakaret kabul edip savunmaya geçenler ne yazık ki entelektüel dürüstlükten uzak davranıyorlar. Atatürk'e diktatör diyenler bunu söylemekle Atatürk'ü aşağılayıp getirdiği reformları küçümseyerek, giderek bunları yıkma heveslerini, batı mandacılığı çerçevesinde Arap hayranlığına dayalı bir şeriat rejimi özlemini bu aşağılamanın arkasına gizliyorlar.

Bunu sezen ve bu heyulaya karşı çıkanlar ise Atatürk'ün diktatör olmadığını savunuyorlar.

Diktatör sözcüğünün kaynağı Lâtince.

“Söylemek” sözcüğünden kaynaklanıyor.

“Sekretere bir mektup dikte etmek” tümcesinde bu anlam yatıyor. Diktatör sözcüğü ise ilk kez Romalılar döneminde kullanılmış.

Kendisine geçici olarak mutlak güç verilmiş bir yargıç anlamında kullanılmış. Otokrat, despot,

tiran sözcükleri de benzer

anlamlar taşıyor. Otokrat

sözcüğü eski Yunancadan

gelme ve “kendi başına

yöneten” anlamı var. Yine

eski Yunancadan gelme

“despot”, evin efendisi

demek. Orta çağda Avrupa

prensleri kendilerine despot

derlermiş, modern

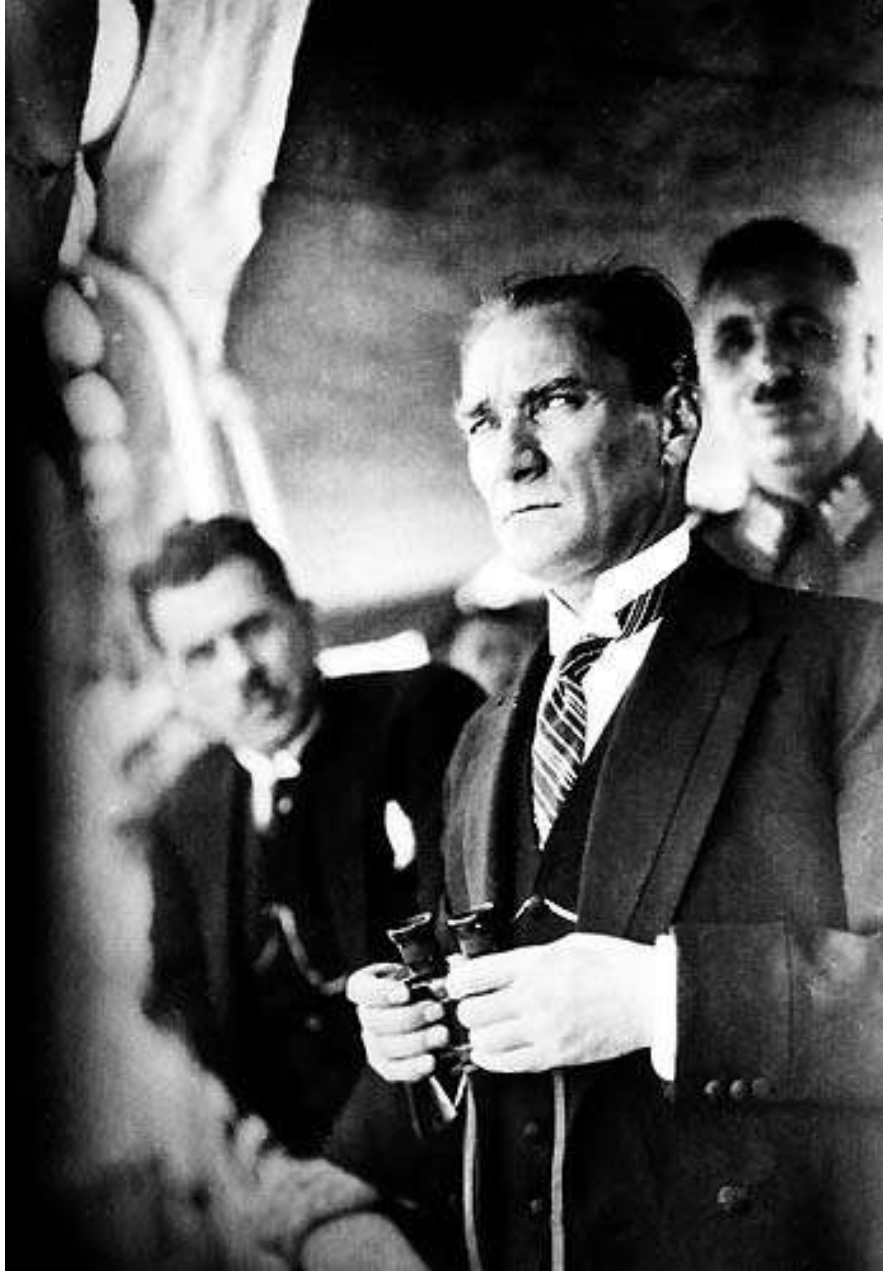
Yunancada piskoposlara

despot deniyor. Eski

Yunancadan kaynaklanan “tiran” sözcüğü de mutlak güce sahip yönetici demek.

Şimdi Mustafa Kemal Atatürk'ün getirdiği reformlara bakalım: Şeriat ve mecelle yerine medeni kanunun getirilmesi, saltanatın ve daha sonra hilâfetin kaldırılması, Cumhuriyetin kurulması ve “kulluk”, “tebalık” yerine “vatandaşlık” kavramının getirilmesi, laiklik ilkesi ile din ve devlet işlerinin ayrılması, Arap harfleri ve takvimi yerine Latin harfleri ve milâdi takvimin, ezana dayalı saat yerine 24 saatlik gün biriminin getirilmesi, arşın, endaze; okka, dirhem gibi ölçüler yerine metrik sistemin getirilmesi, gerek vatandaşlık hakları olarak, gerekse miras konusunda kadın ve erkek eşitliği, ekonomik bağımsızlık ve devlet eliyle sanayileşme, kıyafet reformu, tekke, zaviye ve türbelerin kapatılması, şeyh, derviş, mürid, dede gibi ünvanların yasaklanması... Liste uzayıp gider.

Bırakın üniversite eğitimi görmüş olanları, lise mezunlarının bile parmakla sayılabileceği, 1923'te (Arap harfleriyle) okuma yazma oranının yüzde 2,5 olduğu bir Türkiye düşünün. 1927 nüfus sayımına göre Türkiye'deki yetişkin nüfusun (7 yaş ve üzeri) % 10,5'i okuma yazma biliyor. Bu oran erkeklerde %17,4 iken kadınlarda %4,6.

Şeriatçı kesim özellikle laikliği, Arap hayranlığının terk edilmesini oldum olası içine sindirememiştir. O günlerde de Mustafa Kemal'e bu konularda az muhalefet yoktu elbette. Şimdi, şapkamızı,(veya fesimizi ya da sarığımızı) önümüze koyup bir düşünelim. Mustafa Kemal (1934'te Atatürk olmadan önce) yukarıda saydığımız reformların hangi birini demokratik yollarla yapabiliirdi? Evet, 1920'de TBMM'ni kurmuştur ama bu meclis üyeleri kimlerdir? Farklı dünya görüşleri de

olsa, bağımsızlık mücadelesini destekleyen kişiler. 11 Ağustos 1923'te, yâni Cumhuriyetin ilânından 79 gün önce ikinci TBMM toplanmıştır. Buradaki "mebusan" büyük çoğunluğu cehalet içinde ve hurafelerle yaşamını geçiren Anadolu halkının görüşlerini mi temsil etmektedirler, yoksa Mustafa Kemal Atatürk'ün tasarladığı reformlara ters düşmeyecek kişiler midir? 62 vilâyeti temsil eden 333 milletvekili tek parti olan Cumhuriyet Halk Partisi üyesidir. Ve CHP'nin ilkeleri 6 okla belirlenmiştir. Bu mecliste Mustafa Kemal'e muhalif sesler zaman zaman elbette yükselmiştir ancak Mustafa Kemal, Çanakkale kahramanı, Kurtuluş savaşı kahramanı, "vatanı düşmandan kurtaran" kahraman olarak ağırlığını koyduğunda istediklerini (belki toprak reformu gibi önemli bir iki istisna dışında) gerçekleştirebilmiştir.

Yukarıda saydığımız reformlar o günlerde söze gelişi halk oyuna sunulsaydı, hangi birisi gerçekleşebilirdi? Bu çerçeveden baktığımızda Mustafa Kemal Atatürk otokrat, despot veya tiran değildi ama diktatördü. Yâni Türkçesi, "dediği dedik"ti. Bunu dinciler, şeriat

özlemcileri, üniter devleti parçalama heveslileri gibi eleştiri anlamında söylemiyorum. İyi ki de diktatördü, iyi ki de bu reformları yaptı. Atatürk bu konumunu alçak gönüllülükle şöyle tanımlamış: "Milletimiz beni bir hizmetim geçtiği için bir aile büyüğü olarak görüyor ve sayıyor. Bizde aile büyüğü çok önemlidir. Benim gücüm işte budur."

"Modernleşen Türkiye'nin Tarihi" isimli kitabın yazarı Eric-Jan Zürcher şöyle diyor:

"Cumhuriyet'in kurulduğu yıllarda Atatürk ve Türkiye; Batı'da alabildiğine olumlu bir imaja sahipti. Bunun nedeni dönemin tüm büyük siyasi akımlarının, Atatürk'te bir şeyler bulmasıydı. Avrupa solu için Atatürk, 'sömürgecilik ve emperyalizmle mücadelenin' simgesiydi. Avrupalı ve Amerikalı liberaller için; onun 'laiklik', 'sanayileşme', 'kadın hakları' gibi öncü fikirleri takdire şayandı. Dönemin yükselen faşizm sevdalıları ise, Kemal'de meraklı oldukları 'güçlü adam' simgesini bulmaktaydılar. Atatürk bu nedenle 20'ler ve 30'larda; hem antiemperyalist solun, hem merkezde modernlik yanlısı lib-

erallerin ve hem de radikal sağın kahramanına dönüşmüştü...”

“Atatürk’ün 10. yıl nutuk konuşması çok fazla şey anlatır. Düşünün ki 1933’teyiz. Karşımızda askeri bir lider var. Tam anlamıyla bir diktatör. Ama aynı tarihlerde İtalya’da iktidarda Mussolini var. Almanya’da da Hitler iktidara geliyor. Atatürk’ün bu konjonktürde yaptığı konuşmaya baktığınızda, kendisinin - Mussolini ve Hitler gibi!- askeri zaferler ve yayılcılıktan bahsetmediğini görürsünüz. Atatürk’ün ’33 konuşmasındaki ana meselesi, yalnız ‘modernleşme’, ‘medenileşme’ ve ‘bilimselleşme’dir. Atatürk sadece, ‘uygarlaşmalıyız. Bunun tek yolu bilimdir’ demektedir. Bu, Mustafa Kemal’i ayırdeden olağanüstü farktır!”

Evet, Atatürk böyle bir diktatördü.

Ne yazık ki Atatürk’ün reformlarına gönülden

bağlı olduğundan kuşku duymadığım bazı yazarlar Atatürk’ün diktatör olmadığını savunarak Atatürk düşmanlarının oyununa geliyorlar. Bunlardan birisi Bekir Coşkun. Atatürk’ün ölüm yıldönümünde şöyle yazmış:

“Atatürk Diktatördü!.. Onun için damadına kalkıp devletin parası ile gazete televizyon grubu aldı da kimse sesini çıkartamadı...”

Evet Bekir Coşkun, Atatürk bunları yapmadı ama diktatördü, iyi bir diktatör.

“Atatürk diktatördü!.. O yıllarda Almanya ve Avusturya’dan kaçan tam 142 bilim adamı, birçok Batı ülkesi dururken Türkiye’ye gelip ilimlerini sürdürebilmişlerdi...”

Evet Bekir Coşkun, Atatürk bunları yapan bir diktatördü, iyi bir diktatör.

“...daha on gün önce “bilim özgürlüğü yok

edildi” diye 50 bilim adamımız TÜBA’dan istifa etti, senin ileri demokratın elinden... Gazetelerde yazamadılar, televizyonlarda söyleyemediler bile korkularından...”

Bunların hepsi doğru Bekir Coşkun, ama İstiklâl Mahkemeleri vardı ve Uğur Mumcu’ya göre bu kurumlar ‘mahkeme değil, savaş ve ihtilâl gibi özel durumlarda isyancı, bozguncu ve karşı devrimcilerin yargılandığı anti-demokratik infaz kurulları’ idi. Atatürk karşı devrimcileri yargılatıp yaklaşık 2000 kişiyi astıran bir diktatördü, Türkiye’nin kurtuluşu için bunu yapmak zorunda kalan bir diktatör.

“Bugün 10 Kasım... Hayatta olmayan, silinmek istenen, hakaret edilen, artık hiçbir yaptırım gücü bulunmayan “diktatör” için bir millet sokaklara dökülüp onu özlemle, saygıyla, minnetle anacak... Onun için ağlayanları

göreceksin... İstersen herhangi bir köy kahvesine girip ona bir laf söyle, başına geleni göreceksin... Senin “Atatürk diktatördü” diyerek yalakalık yaptığın, altmış koruma arasında sokağa çıkamazken...”

Evet, çok doğru Bekir Coşkun, Atatürk iyi bir diktatördü, sevilen bir diktatör.

Sanırım bu, bizim ezeli hastalıklarımızdan birisi. İnsanları ilâhlaştırmayı sevdiğimizden onların da insan olduklarını göz ardı ederiz hep, kötü söz söylememek bir yana eleştirilmelerini bile kabul etmeyiz. Bugün bir İngiliz Churchill’in ayaş ve alkolik olduğunu, Çanakale rezaletinden onun sorumlu olduğunu söyleyin. “Haklısınız ama...” deyip yaptığı olumlu şeyleri de sıralar. Bir Rusa Çaykovski’nin eşcinsel olduğundan söz edin, “ne olmuş yâni” gibisinden omuz silker. Bu onun

dünyanın en iyi bestecilerinden olmasından bir dirhem birşey eksiltmez. Ama kalkın Atatürk'ün diktatör olduğunu söyleyin, ya da Sayın Muhammed'in 9 yaşında bir çocuğu karı olarak aldığından demurun, bir o yandan, bir bu yandan başınıza taş yağar.

“Ah Atatürk ah!” deyip Anıt Kabir'i neredeyse yatır haline getiririz, Atatürk'ün düşüncelerini, ilkelerini, hedeflerini anlayıp benimsemek, daha ileri götürmek yerine her köşe başına heykellerini, her resmî odaya resimlerini koyarız, sonra da bir Atatürk daha gelsin diye ellerimizi göğe açıp Mesih bekleyen andavallı Hıristiyanlar gibi bekler dururuz. Oysa yapılması gereken Atatürk diktatör müydü değil miydi tartışması değil, Atatürk'ün reformlarına karşı çıkanlarla, takvimi 1400 yıl öncesine götürmek isteyenlerle nasıl mücadele edileceği, yüzde 49 destekle başa gelen ABD taşeronu neo-liberal bir iktidarla nasıl bağımsızlık için, akılcı düşünce için emekçiler için mücadele edileceğidir.

KÜNYE

Adı : A artı yorum dergisi

Editör : Deniz Günal

Sayfa tasarımı : Ferruh Dinçkal

İletişim

297 Sydney Rd. Brunswick

Vic. 3056 Australia

Tel : +61 (0) 3 9388 1265

Fax : +61 (0) 3 9387 1262

Web sitesi : www.ayorum.com

E-mail : info@ayorum.com

Ön Arka kapak foto : Ferruh Dinçkal

a⁺yorum dergisi ayorum.com sitesinin

ücretsiz ekidir.

Hatice Deniz

"ANLADIN MI EVLADIM?"

Ara Güler, Türkiye'de "Fotoğraf" dendiğinde akıla gelen ilk isimdir. Yapı Kredi Yayınevi'nin Kadıköy Kitabevi'nde, saat 14.00'de imza günü olduğunu öğrenince tam saatinde gidiyoruz. Biz gittiğimizde, Güler kitaplarını imzalamaya başlamıştı bile... İçeri girdiğimizde usta fotoğrafçı, beyaz kasımpatılarla dolu bir vazo ve kurabiye tabağı olan bir masada, insanların biraz da çekinerek önüne getirdiği kitapları imzalıyordu.

Ara Güler'i tanıyanlar bilirler, aksidir biraz, lafı eğmeden bükmeden söyler.

Biri soruyor:

"Bu fotoğrafları siz mi çektiniz?"

"Yok, babam çekti! Ben çektim ki benim adım yazıyor" diyerek işaret ediyor kitabı.

Onu oldukça öfkeliendiren bu mevzu kapandıktan sonra, elimizde fotoğraf makineleriyle onu gözleyen bizlere şöyle bir baktı ve "Bunlar neci burda..." diye sordu yanındakilere. Sonra iletişim fakültesi öğrencileri olduğumuzu öğrendi. Dünyayı dolaşmış, ünlü ünsüz ne çok insana, hayata tanıklık etmişti. Ara Güler'in yüzünden, bunları okumaya çalışıyorduk.

Ben olmasam bu adamlar yüz­süz kalacaktı..."

Bu yüzden onunla tanışmak geleceğin gazetecileri olan bizler için çok önemliydi. Ama onun yanına gelip, imza gününe katılıp, kitap imzalatmadan ayrılmak olmazdı. "Rica etsem..." diyerek uzattım elimdeki kitabı.

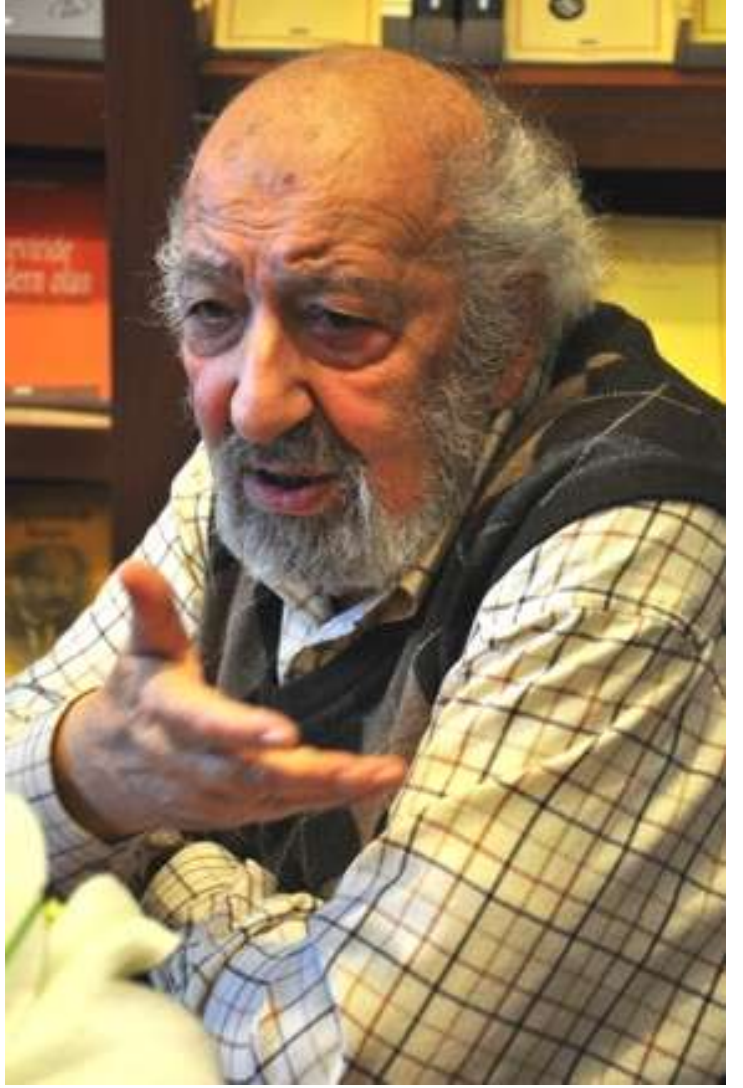
O anda ismimi söyleyip söylemediğimi farketmedim, çünkü bir sesin kulağıma, "Düşünsene... Bir daha böyle bir adam dünyaya gelmeyecek. Bir tane Ara Güler var, başka yok..." dediğini duyuyordum. O, usta fotoğrafçı, büyük gazeteci, benim kitabımı imzalarken, ben onu ilk duyduğum zamanları hatırlıyordum. İsmi bir Ahmet Altan kitabının kapak fotoğrafında dikkatimi çekmişti. Sonra Ümit Yaşar'ın kendi kitabındaki portrelerinin de sahibi Ara Güler'di. Daha pek çok sanatçının, yazarın, ressamın, şairin, siyasetçinin, tiyatroçunun ve pek çok olayın fotoğrafçısıydı o. Bir bakıma fotoğraf sanatına tapanların peygamberiydi. Kitap kapaklarındaki yazarların fotoğraflarını göstererek "Ben olmasam bu adamlar yüz­süz kalacaktı. Öylece toprağa karışıp giderlerdi. Sadece isimleri kalacaktı" derken de düşündürüyor insanı; "Yazarlar suretsiz, kitaplar kapaksız..." İşte bu yüzden, tanık olduğu olaylar gibi, tanık olduğu

bir tarihin de aynası olan bir sanatçı, gazeteci, foto-muhabirdi ve bu yüzden de tanıştığımız an, biz geleceğin gazetecileri için çok anlamlı bir zaman dilimiydi. Aslında ona tanık olmak, bir efsaneye de tanık olmaktı. Düşünün ki, bize bakan gözleri bizlerden önce kimleri, kaç kuşağı, kaç olayı görmüştü.

Eline verilen kitapları imzalarken bir ara dönüp görevlilere “Afrodisias kitabım nerededir?” diye sordu. Eğer Afrodisias’ı gidip gördüyseniz, Ara Güler’in bu sorusunu duyunca sevinçle çılgık atmak isteyebilirsiniz. Çünkü; bağırında bin bir çeşit mermerden hazine saklayan antik kentin keşfedilmesini, bu efsane adam sağlamıştır. Orada fotoğrafladığı eserleri “Afrodisias Çılgılığı” adlı eserinde ölümsüzleştirmiştir. Yıllar sonra, biz de soluğu onun ardından Afrodisias’ta almış, bölgeyi kendi kadrâjımızda fotoğraflamış ve yazmıştık. Bu yüzden oraları görmüş, gezmiş, fotoğraflamış ve yazmış birileri olarak “Afrodisias kitabım nerede?” sorusunu duyunca çıldırmak işten değildir.

“Türkiye’de fotoğrafçılık var ama fotoğrafçılığının öğretici ve ileriye dönük bakışı yok...”

Görüşmenin haberini yapmak için Ara Güler’in ağzından bir kaç cümle almak istiyoruz. Ama soru sormak için korkudan yaklaşamıyorduk yanına. Çekinmemize sebep olan, duyduğumuz öğrendiğimiz pek çok anekdotu

vardır. Adamın biri merak edip “Ne ile fotoğraf çekiyorsunuz” diye sorunca, “Dikiş makinasıyla çekiyorum” diyor. Gel de korkma! Sorulmamış, onunda cevaplamamış olduğu ne vardı ki yer yüzünde fotoğrafla ilgili. Yapı Kredi Yayınlarının halkla ilişkiler müdüründen yardım istiyoruz, yaklaşmanın doğru olduğunu sandığımız zamanda, endişelenerek “Hazır mısınız?” diye sordu. İçimden bir aksilik olmamasını dileyerek, besmele çekip yanına oturdum. “Türkiye’de fotoğrafın geleceği hakkında bize neler söylersiniz?” diye sordum. Önce bir sustu. İçimden kendime “Hah! iyi halt ettin de sordun, geliyor bomba...” dedim.

Yanıltmadı beni, “Bu günkü durumuyla Türkiye’de fotoğrafçılıkta bir bok olmaz. Türkiye’de fotoğrafçılığın bir geleceği olduğu söylenemez. Ama bu demek değildir ki Türkiye’de fotoğrafçılık yoktur. Türkiye’de fotoğrafçılık var ama fotoğrafçılığının öğretici ve ileriye dönük bakışı yok. Bunda, toplumun eğitimi, anlama kapasitesi, sanata karşı beslediği bakış açısı etkilidir. Ama yine de Türkiye’de bu durumun karşısında canavar gibi fotoğrafçılar da vardır” diyerek belirtti görüşlerini. Bir ara, kayıt cihazını görmeden elimdeki not defterine bakarak “Not alıyor musun? Yoksa ben boşuna mı konuşuyorum burada!” diye haşladı. Not alıyordum ve elimdeki defteri göstererek cevap verdim “Evet, alıyorum” diye. Arkası kesilmedi: “Nerde alıyorsun! İki satır karalamışsın... o kadar!” Cevabı bittikten sonra “Sen nerede çalışıyorsun evladım?” diye sordu. Çekinerek “Marmara İletişim Haber Ajansı...” diye cevapladım. “Haaa mekteptensin...” dedi. Böylece bu kısa söyleşimiz bitti. Birileri onunla

fotoğraf çektirirken, fotoğrafçının makinasının büyük objektifini işaret ederek “Traş makinası mıdır o?” diye sordu, onun Leica sevdiğini bildiğimizden güldük. “Ne zaman bitecek bu iş, ne zaman gideceğiz?” diye usulca sordu yanındakilere. “Sıkıldınız mı efendim?” diye sordular. “Hayır eğleniyorum burada” dedi biraz mahcup gülümseyerek...

Bizim için ayrılık vakti gelmişti. Kafamızda yankılanan “Onu bir daha görecektir miyiz, ya göremeyeceksek...” soruları bu ayrılığı daha da zorlaştırıyordu. Bu kez korkmayarak “Size kolay gelsin, hoşça kalın” dedim. Gözlerimin içine bakışını hiç unutmuyacağım. “Sana da evladım” diye karşılık verdi.

“Anladın mı evladım?”

İmzaladığı kitaba bakmak çok sonra aklıma geldi. Onun karmaşık ve yaratıcı olduğunu belli eden yazısı “Pek sayın Hatice Deniz... Merhaba” diyordu. Böyle bir anı, gülümsetiyor insanı. Ben de “Merhaba Ara Bey...” diyerek karşılık verdim kendimce. Son-

ra, söyleşimiz sırasında sık sık “Anladın mı evladım?” diye sormasını anımsadım bir an. Onun serüvenini, soluksuz, nefes nefese kalmış ömrünü bir gecede okuyarak bitirdiğimde, bilmediğim sorularının cevabını vermiş gibi fısıldadım: “Anladım efendim... Bize sanatınızı, gazeteciliğinizi, fotomuhabirliğinizi, fotoğraflarınızla miras bıraktığınızı çok iyi anladım...”

Fotoğraflar: Hatice Deniz

Huzuru yatak odası betimlemede bulan ressam

Onur Ayangil

Arles'daki Yatak Odası, post empresyonist 19. Yüzyıl ressamı Vincent van Gogh'un peşpeşe ürettiği üç ayrı resmin ortak adıdır. Resimler birbirine çok benzemesine karşın, duvarı süsleyen tablolardeki farklılıklar ve zemin renginin değişik olması ile ayırt edilebilirler. Resim Van Gogh'un Arles'da, Lamartine meydanındaki evinin yatak odasını betimlemektedir.

İlk resim (Değişke 1) 72X79 cm. boyutlarında

olup Ekim 1888 de, gene aynı boyutlardaki ikinci resim (Değişke 2) Eylül 1889 da, üçüncü versiyonsa (Değişke 3), 57.5X74 cm.

boyutlarında olup, Eylül 1889 yılında

tamamlandı. İlk resim Amsterdam'da Van Gogh müzesinde, ikinci resim Chicago Sanat Enstitüsü'nde, üçüncü resimse Paris'de Musée d'Orsay'de seyirciyle buluşmaktadır.

İlk resim aşamasında Van Gogh, Arles'daki bu odayı sanatçı arkadaşlarının ve kardeşi Théo'nun konaklaması için planlamış ve kardeşine etraflıca anlatabilmek için odanın krokisini ve kafasında planladığı resmin etraflı tanımını yapmıştı, kardeşine yolladığı bir mektupta. Van Gogh odadaki her mobilyayı inceden inceye düşünmüştü.

Mektuplarından birinde şöyle yazıyordu Théo'ya:

“Sevgili Théo,
Odayı gözlerinde canlandırabilmen için bir krokisini yolluyorum. Beni sorarsan, iyiyim. Gözlerimin yorgunluğu sürse de, yeni düşüncemi kafamda planlamaya ve sana anlatmama mani olamadı. 30 numara tuale yapılmış bir tablo daha. Bu kez söz konusu sadece yatak odam, rengin her şey kabul edildiği, ve sadeliği kadar nesnelere de tarzları bakımından yüceldiği bu resim

insanda dinlenme ve daha da ötesi uyuma isteği doğuruyor. Tek sözcükle, resme baktığında beynin ve imgelemin dinlenecek. Duvarlar soluk mor. Zemin kiremit rengi. Yatağın ve iskemlelerin ahşabı taze tereyağı renginde. Yastıklar ve çarşaf yeşilimsi limon rengi. Battaniye cırtlak kırmızı. Tualet masası portakal rengi, leğen ise mavi. Kapılar leylak rengi. Hepsi bu, kepenkleri kapalı bu odada başkaca bir şey yok. Kaba hatlarıyla mobilyalar da önüne geçilemez bir sükunu simgeliyor. Tablolardan iskemlelere kadar her

birinin kendine özgü bir karakteri var. Örneğin yatağın sağlam yapısı dayanıklılığı ve huzuru yansıtmakta. Duvarda asılı portreler, ayna, havlu ve birkaç elbise. Çerçeveye gelince, resimde hiç beyaz olmadığına göre, beyaz olmalı. Yakalaması zor olan huzura meydan okumak uğruna bunları yapmalıydım. Konu üstüne daha da çalışacağım, ama

konseptin ne denli basit olduğunu görüyorsun. Gölgele de yok ettim, resim adeta bir Japon estampına dönüştü. Sana uzun uzun yazamıyorum, uyumam gerek zira sabahın köründe kalkıp resme devam edeceğim. Ancak böyle bitirebilirim kısa zamanda resmi. Ağrıların ne alemde, bana yazmayı ihmal etme. Bana kısa zamanda yanıt vermeyi unutma. Sana bir gün diğer odaların da krokisini yollayabilirim. Ellerinden sıkırım. Her zaman seninle olan...”

Kardeşin Vincent

Yukarıda yazdıklarına karşın yaptığı resim, Van Gogh'u yalanlamakta ve

kompozisyondaki yön karmaşası ve kümelemedeki düzensizlikler onun dengesiz ruh yapısını ve iç karmaşasını açığa çıkarmaktadır. Kompozisyonu oluşturan her öge, resmin üst sınırı tarafından kesilmiş durumda : duvarlar, kapılar, pencere ve tablolar. İskemlelerden biri güvensizliği anlatmak

istercesine kapıdan girip çıkını gözleyecek konuma, diğeri de sanki yataktaki hastayı gözlemleyen bir hemşire ya da hasta yavrusu için endişelenen bir anayı çağrıştırmak istercesine yatağın baş ucuna yerleştirilmiş. Bir çok öge de çift düşünölmüş : iki yastık, iki iskemle,iki portre, hatta iki kapı görüyoruz. Bu ikilemeleri yorumlamak bizi bir çok psikolojik bulguya ulaştırıyor.

Şimdi gelelim en önemli konuya. Bir ressam için en güç ve sabır zorlayan iş, yaptığı bir resmin ayından bir tane daha üretmektir. Bunu beceren ressam olmuşa da genelde konu aynı olmak koşuluyla farklı kompozisyonlar denemişlerdir. Örnek olarak Manet'nin Folies Bergeres'deki bar adlı yapıtını verebiliriz. Burada hem her iki resim arasında önemli bir kompozisyon farkı olduğunu, hem birinin diğeri göre daha spontane bir stilde yapıldığını, hem de her iki resim arasında önemli boyut farkları olduğunu (Biri 47X56 cm. diğeri 96X130 cm. boyutlarında) görmekteyiz. Kaldı ki birinin diğeri resmin eskizi niteliğinde yapıldığı da bilgilerimiz arasında.

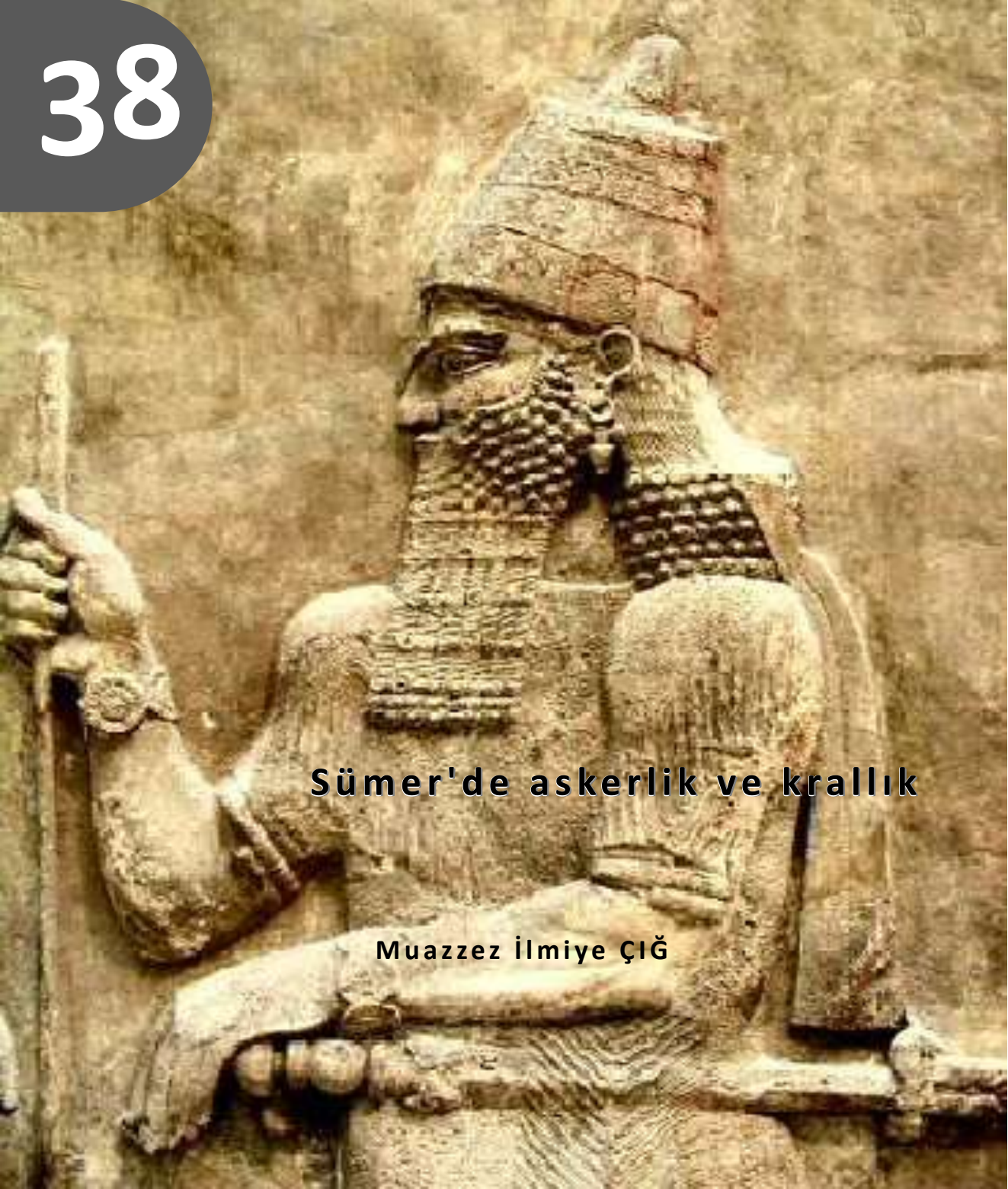
Ama Van Gogh resimlerinde durum böyle değil. O zaman ilk olarak, sanatçının dengesiz yapısının ve düzensiz yaşantısının bu yola başvurmasına neden olduğu geliyor akla. Ama fikrini aldığım psikiyatryle ilgili kişiler, bu tür ruh yapısına taşıyanların son derece iritabl olduklarını, sıkıntılı bir ruh haline sahip olduklarından tekrarın getirdiği monotonluğa asla katlanamayacaklarını söylüyorlar.

İkinci olarak akla gelen, önceki versiyonlarda gördüğü eksiklerin ve kusurların düzeltilmesi için sonraki versiyonları yaptığı. Ama bu da doğru olamaz, zira üç resmin kompozisyonları arasında önemli hiçbir fark yok, sanatsal

açından da belirgin bir ayırım gözlemlenemiyor.

Tek neden, bu yatak odası konusunun ve o odada var olduğunu ileri sürdüğü huzurun onu çok sardığı. Mektubunda Theo'ya anlattığı sükunu, iç huzurunu ve dinginliği büyük bir olasılıkla bizzat yakalıyordu, bu resimlere kendini kaptırdığında. Bu nedenle de sıkılmanın tam aksine büyük bir huzur ve mutluluk duymaktaydı bu resimleri yaparken. Dostu Gauguin'i de konuk etmeyi düşünüyordu bu evde. Soldaki kapının açıldığı oda, Gauguin için düşündüğü odaydı. Yukarıdaki mektubun sonunda Theo'ya "Sana bir gün diğeri odaların da krokisini yollayabilirim" demekte. Ama diğeri odaların krokisini yollamak yerine aynı odanın resimlerini yapmakta ısrar ettiğini görüyoruz. Bence bu ısrarın başlıca nedeni de şu olay olabilir... 1888 yılında, yani ilk resmi yaptığı yıl, Gauguin'le tartışan Vincent, sağ kulağını jilette kesiyor ve hemen genel eve koşup, Rachel adlı fahişeye kesik kulağını gösterdikten sonra evine, yatağına dönüyor ve kanlar içinde uzanıyor. Mayıs 1889 da da, samimi arkadaşıyla yaşadığı bu olayın yarattığı travma nedeniyle akıl hastanesine kaldırılıyor. Son iki versiyonu akıl hastanesinde yapıyor. Büyük umutlarla bağlanmış olduğu ve bir odasının resmini huzurun simgesi olarak yaptığı evinde, yan odada konuk etmenin hayallerini kurduğu Gauguin'in umulmadık bir zamanda yaşattığı düş kırıklığı karşısında, teselliyi umutlarının simgesi haline gelen o odanın resmini yapmakta bulması, huzuru o resme attığı fırça darbelerinde yakalaması ve o resmi defalarca yinelemesi hiç de yadırganamaz sanırım.

Ben sizlere, Van Gogh'un belki de yaşamı boyunca yakalayamadığı huzuru hep içinizde duyumsamanızı diliyorum, esen kalın diyorum.

Sümer'de askerlik ve krallık

Muazzez İlmiye ÇİĞ

Sümer krallarının başlıca görevi vatani düşman saldırısından korumak, toprağını ve idaresini genişletmektir. Bu da askeri güce dayanıyordu. Bunun için askeri iyi organize etmek, savaşta önder olmak ve askerlik ku-

rallarını ve politik kuralları bilmekle yükümlü idi krallar...

Sümer ülkesinde en geç İÖ 4500 yıllarında şehirler kurulmaya başlıyor. Bunlar birbirlerinden 30-50 kilometre uzaklıkta. Bu kurulan

şehirleri idare eden beyler ortaya çıkıyor ve bir süre sonra da bu kez şehirler sınırlara bölünüyor. Bu sınırların korunması ve yapılan kanallardan akan sulardan yararlanılması yüzünden, şehirlerarası çatışmalar, saldırılar baş gösteriyor.

Bunların önlenmesi için şehirlerin etrafına duvarlar yapılıyor ve ayrıca bir de askerlik teşkilatı kuruluyor. Halbuki bu şehirler aynı tanrılara tapıyorlar; aynı geleneklere, aynı dile sahipler. Yapılan incelemelere göre -belki de bu nedenle- bu şehirlerarası savaşlarda fazla ölüm olmuyor; genellikle berabere kalıyorlar. Askeri teşkilatları, silahları da aynı. Savaşlarda hızlı gitmek için iki tekerlekli ve bugünün tanklarına bedel olan dört tekerlekli arabaları kullanmışlar. Bunları iki veya 4 eşek yahut katır çekiyordu. Arabalarda bir savaşçı, bir sürücü bulunuyordu. Sümerliler balta, gürz, hançer, pala, ok gibi silahlar kullanmışlar. Bu tür silahlardan korunmak için de başlarına, yanaklarını da örten dövme bakırdan yapılmış miğferler; vücutlarına da zırh yerine geçen, üstlerine madenden plakalar yapıştırılmış deriden pelerinler giyiyorlardı.

Bunlar, 5000 yıl öncelerine tarihlenebilen Ur kral mezarlarında bulunmuş. Ur standardında ve Akbabalar kabartmasında görüyoruz. Sonuncusu, İÖ 2400 yıllarında Lagaş kralı Eannatum'un Ummalılarla yaptığı savaşta kazandığı zaferin anısına yapılmış.

Ordunun gücü yalnız silahlara bağlı değildi: iyi beslendiği, sıkı bir disiplin ve merkezi bir kontrol altında bulunduğu anlaşılıyor. Bir metinde, birinci Akad kralı Sargon'un önünde 4500 askerin yemek yediği yazılıyor. Bu kadar büyük gücün nasıl meydana geldiği bilinmiyor. Bunlar için şöyle bir varsayım düşünülmüyor: Şehrin arazisine sahip kimseler,

bu araziye karşılık savaş zamanı asker oluyorlar. Barış zamanı da kanal açmak, yol yapmak gibi şehirdeki bazı genel işleri yapmakla yükümlü idiler.

Sümer krallarının başlıca görevi vatani düşman saldırısından korumak, toprağını ve idaresini genişletmekti. Bu da askeri güce dayanıyordu. Bunun için askeri iyi organize etmek, savaşta önder olmak ve askerlik kurallarını ve politik kuralları bilmekle yükümlü idi krallar... Onlar acımasız, zalim, istediğini yapan kimseler değildi; bir baba gibi tanrının yeryüzündeki vekili olarak halkını bolluk içinde mutlu yaşatmalı idiler... Şairler, krallar için ilahiler yazarak onların tanrı tarafından seçildiklerini, iyi bir yöneticilik ve anlayış gücü verildiğini; böylece Sümer halkına iyi bir rehber, gölgesi altında barış, bolluk içinde yaşama olanağı verildiğini anlatırlardı. Onların çobanlığı insanlara neşe ve mutluluk getirirdi.

Kralların yapı faaliyetleri de vardı. Onlar tanrılar için mabetler, kendileri için saraylar ve şehir için de ülkenin zenginliğini ve refahını temin etmek üzere sulama sistemini genişletip onartarak yollar ve o yollarda gezenlerin dinlenip kalacağı konaklama yerleri yaparlardı. Bu yapılar, kralların yıl adları oluyordu. Özellikle açılan yeni bir kanal, o kralın o seneki adı sayılırdı: "Şu kralın şu kanalı açtığı yıl" gibi... Bu kanallar, şehirleri bir ağ gibi sarmıştır.

Sümer krallarının ailesinden birinin tanrı olduğu düşünüldü. Uruk sülalesinin kurucusu Lugalbanda'nın eşi tanrıça Ninsun Gilgameş'in babası Lugalbanda, annesi Ninsun'du. Daha sonraki kralların aileleri de tanrı Enlil ve eşi tanrıça Ninlil'di.

Krallar ilahilerde hayvanlarla, ağaçlarla sembolize edilmişlerdir:

Bir boğadan olma.

Ağılda büyümüş, kalın
boyunlu bir buzağı.

Yaban olmuş, kaymak ve
sütle beslenmiş.

Bolluk ağılında doğan bir
buzağı.

Bolluk içinde doğan, barış
içinde bol sütle beslenen.

Ejderhadan doğan, ateş
saçan gözlü aslan.

Bol sütle beslenen ateşli
panter.

Aslandan doğan bir si-
lahşor .

Su kenarında yetişen bir
meşe ağacı.

Meşe ağacı gibi kalın köklü
ve geniş dallı.

Meyve ile dolu, bereketli
meşe ağacı

O sedir ormanına ekilmiş,
sedir filizi.

O lüks bir şimşir ağacı.

O erişilemeyen bir dağ.

O ana karnında kutsanmış.

Kralların okuma yazma
bilmek mecburiyetinde
olup olmadıkları hakkında
bir bilgimiz yok. Yalnız, III. Ur
sülalesinin ikinci kralı olan Şulgi'ye ait bir
ilahiden, onun nasıl okuma yazma bildiğini
öğreniyoruz: "Gençliğimde akademi vardı.
Orada tabletlere yazılmış Sümer ve Akadca ile
yazı sanatını öğrendim. Hiçbir genç benim gibi
kil'e yazamazdı. Ben aritmetiği ve saymayı
sonuna kadar öğrendim. Tanrıça Nidaba
(yazının koruyucusu) bana büyük bir
cömertlikle bilgeliği ve anlayışı verdi. Ben
karşı durulamayan bir yazıcıyım."

Kralların bebeklikleri hakkındaki
bilgiyi de bir kral çocuğuna söylenmiş bir
ninni'de öğreniyoruz. Bu ninni, hasta olan kral
oğluna annesi tarafından söyleniyor. Anne,
çocuğu iyi olunca ona tatlı peynirleri, sul-
anmış marulları yedireceğini, ona tatlı
çocuklar doğuran sevgili bir kadın alacağını;
bol yiyecekleri ve koruyucu bir meleği, kral
olduğunda da mutlu bir idaresi olacağını
söylüyor.

Sıfır hali...

"Şimdi her şey sessiz!
Okyanus solgun ve
parıltılı; tek bir
söz bile edem-
iyor... Gökyüzü
sonsuz
akşamını
kırmızlarıyla,
sarılarıyla, yeşilleriyle
sunuyor; tek bir söz bile edemiyor... En yalnız
olduğumuz yere dokunurmuşçasına denize
dökülen küçük taşlar, büyük taşlar ve zincir-
ler; tek bir söz bile edemiyor... Bu iletişimin
muazzam olanaksızlığı... korkutucu ve
güzel." (F. W. Nietzsche)

Elif Sezen

...ve de kaçınılmaz... Çünkü sessizlik güzeldir. Sessizlik her şeyi içine alır, onları öğütür ve etkisiz hale getirip dış dünyaya salıverir. İşte böyle yoldaştır sessizlik. (Kendinden öte olabilmenin bilinci ve istenci nedir?) Ama korkarız biz sessizlikten. Belirsiz olan her şeyden korkarız. Tuhaf bir çelişkiyle, kendimizi aslında en ihtiyaç duyduğumuz şeyden alıkoyarak güvende hissetmek isteriz. Uçurumun nereden kaynaklandığını pek anlayamayız; araştırıp, soruşturup dururuz salt akli yollardan.

Akıl, gönülün çok uzun zaman önce kabul ettiği hakikati su anda kabul edemiyor. Uçurum burada yatmaktadır bence. 'Şey'lere olan yaklaşımımız çarpıklaşmış, bozuntuya uğramıştır. Sonuç olarak biz bedbaht bir halde kendimizi ve başkalarını durmaksızın yargılamaktayızdır... Kavramları ve imgeleri hakikate yönelik yapılandıracağımıza, yok etmekteyizdir.

Zaman zaman kullandığımız, zaman zaman yüzleştığımız (kendimizle yüzleşmemize yardım etmelerine izin verdiğimiz) kavramları ve imgeleri, sanki bir kavanoza tıkarcasına, ya da peşimizden sürüklercesine hırpalamamalıyız. Kavramlarımıza ve imgelerimize nazik davranmalıyız ve yaklaşmalıyız, evet! Böylece onlar da bize nazik olurlar. Zannettiğimizden daha da güçlüdürler çünkü, onların gücü karşısında şaşkına dönebiliriz. 'Bilinç' burada tarafsızca iyi bir gözlemci olabilmelidir ki kurban oluvermesin. Böylelikle yaşamımız, doğal yaşam enerjisinin akışı doğrultusunda, beyin ve kalp arasındaki sözde 30cm'lik sembolik aralıkta aramakta olduğumuz manevi 'sonsuzluk' noktasından(!) yayılan gerçek Sevgi'nin titreşimleriyle biçimlenir. Ve yaşadım diyebiliriz. 'An'ı dürüstçe yaşarız. Nitekim anı yaşarken, aynı zamanda anın bize sunduğu, işaret ettiği olanaklara ve kimi olanaksızlıklara saygı göstermeliyiz ki bir sonraki ana geçebilelim. Aksi taktirde anlamaya gücümüzün yetmediği şeyleri de yok etmeye başlarız, öldürüveririz onları.

'Güç' olgusu başlı başına bir sorunsala ve sorgulama alanına davet eder bizi. Bildiklerimizi, bugüne kadar bize dayatılanı inkar etme gücüne sahip miyiz? Olabilmeliyiz za-

manı geldiğinde. Bilinen ile bilinmeyen, söylenebilen ile söylenemeyen arasındaki varoluş zarında tuhaf güzellikte bir bilgelik çiçeği açar. Bereketli olmayan toprakta, çamurda bile acar bu çiçek. Bu olasılığa gebeyiz biz.

Varoluş düzlemlerinde hiçbir olası gizemi kabul etmek istemeyen, kimi tamamıyla rasyonel yaklaşıma sahip olanlar, 'siyah-beyaz' tutum ve bakış açısı çerçevesinde evreni sözde kavranabilir, anlaşılabilir bir şekilde görmeyi tercih ederler. (Henüz bilmediğimiz bir şeyi bildiğimizi nasıl olur da iddia edebiliriz?) Oysa evrenlerimiz gizemli anlam bulutları gibi şekilden şekle girmekte, değişmekte, içe veya dışa doğru (bazen hem içe hem de dışa doğru) genişlemektedirler, içinde bulunduğumuz ortak dünya dönerken. Yeni bir bilimin temellerini atan W. Heisenberg'in atılımlarıyla başlayıp günümüzde farklı boyutlarda araştırma konusu haline gelen kuantum fiziğinin sonsuz olasılıklar evrenine ışık tutması ise kimimize rahatlatıcı şekilde bir 'Oh!' dedirtmiştir. Sanki çok önceden beri bildiğimiz ve bildiğimizi unuttuğumuz bir şeyi hatırlamışızdır; sanki kanıt aramaktayızdır hala. Sonsuzluk oradadır evet, başımıza her ne gelirse gelsin, kavramlarla ilişkimiz her ne olursa olsun 'O' var olmaya devam eder.

**SENİNKİ
KAÇ CM?**

www.kacsantim.org

Sevgili Ahmet İnam 'Bir Ağıt Olarak İnsan' adlı makalesinde kendine sorup, ne de güzel yanıtlamıştır: "İçimizdeki küçük sonsuzluk, dışımızdaki büyük sonsuzluğu yenebilir mi ? Hiçbir zaman!" diye...

Sessizlik güzeldir... Biz nefes alan hür varlıklar olarak sessiz bir alanda kendi sesimiz ile dünyanın sesini ayırt edebilmeliyiz. Özgür irademiz ile gerçeği sorgulama ve sonsuzluğun kapılarını çalma imkânı bulabilmeliyiz. (Tabi ki özgür iradenin olmadığı yerde, mânevi gelişme de yoktur!) Albert Camus, "Yaratması engellenen insan yok eder" demiştir. Bu çok ilginç bir analogidir. Bir şekilde tepki vermek isteriz olanlara, ya + ya da - yönde (ya saldırıya uğruyoruzdur, ya da onaylanıyoruzdur). '0' (sıfır) noktasında var olmak zordur. Yok edilmesi mümkün olmayan enerjinin mutlaka dönüşüme uğraması/ uğratılması gerekmektedir oysa. 'Korku' ve 'sevgi' arasındaki çatışmada yapılması gerekeni yapmalı, doğru kararı verebilmeliyiz. Bu anlamda sorumluyuz, kendimizi dönüştürmek bizim biricik sorumluluğumuz günümüzde. Bir-iki gün kadar önce Richmond sokaklarında öylece yürüyordum. Güneş batmak üzereydi ve etrafta ilginç bir ahenk vardı; trafiğin gürültüsüne, sokakta birbiriyle takışan insan-

lara, sahibinin elinden kaçmak isteyen köpeğe rağmen vardı bu ahenk. Sonra tuhaf bir sessizlik oldu. Doğaya ve tüm canlılara (direnc gösterdiğimiz halde) eşit şekilde sınırsızca akan sonsuz sevgisiyle Tanrı, insan bedenlerinde kâh 'siz beni yanlış anladınız' kâh 'özünüze dönün' diye çınılıyordu sanki, dinselilik ile mâneviyat ayrımını bir türlü yapamadığımız 21.yüzyılımızda... 'ne tuhaf bir kavram kargaşası içindeyiz böyle' diye düşündüm...biz kavramları gözlemleyip yaşamımıza davet edeceğimize...kullanılıyorduk! Sonra sevgili arkadaşım Neslihan Eti'nin bana söylediklerini hatırladım; aynen şöyle demişti:

"bir yandan yukarı çıkma isteği diğer yandan yer çekimi...ilk anda böyleymiş gibi 'çabalamak'... ama düşününce, uzaydan bakınca 'hallere', uzayda yer yön yani yukarı aşağı yok veya her şey bir...değişerek halden hale varsan da hep diğer halleri içinde barındırıcaksın, ve sen aslında çıktığın ve gireceğin tüm hallerin bir toplamısın...ne kadar zayıfsan o kadar güçlüsün, ne kadar varsan o kadar yoksun...günün birinde karşılaşırsan 'huzur' ile o '0'(sıfır) hali ile bir bakmışsın ki ne çaba ne de sorgulama kalmış, hepsi yok olmuş...her şey bir ahenkte, aynı anda orada, gördüğün ve dahası...."

Türkiye Nükleer İstemiyor!
Sen de sesini duyur.
Çernobil'in geçmişi,
Türkiye'nin geleceği
olmasın...

[Katılın](https://www.nukleer.greenpeace.org)

[nukleer.greenpeace.org](https://www.nukleer.greenpeace.org)

